Европейски парламент
2024 – 2029

ПРИЕТИ ТЕКСТОВЕ

P10_TA(2026)0147

Доклад на Европейската комисия относно върховенството на закона за 2025 г.

Резолюция на Европейския парламент от 29 април 2026 г. относно доклада на Комисията относно върховенството на закона за 2025 г. (2025/2239(INI))

Европейският парламент,

– като взе предвид Договора за Европейския съюз (ДЕС), и по-специално член 2, член 3, параграф 1, член 3, параграф 3, втора алинея, член 4, параграф 3 и членове 5, 6, 7, 11, 19 и 49 от него,

– като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), по-специално членовете от него относно зачитането, защитата и насърчаването на демокрацията, принципите на правовата държава и основните права в Съюза, включително членове 70, 258, 259, 260, 263, 265 и 267,

– като взе предвид Хартата на основните права на Европейския съюз („Хартата“),

– като взе предвид съдебната практика на Съда на Европейския съюз („Съда на ЕС“),

– като взе предвид съобщението на Комисията от 8 юли 2025 г., озаглавено „Доклад относно върховенството на закона за 2025 г. – ситуация в областта на върховенството на закона в Европейския съюз“ (COM(2025)0900) и приложението към него, съдържащо препоръки за държавите членки,

– като взе предвид Регламент (ЕС, Евратом) 2020/2092 на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2020 г. относно общ режим на обвързаност с условия за защита на бюджета на Съюза[1] (Регламента относно обвързаността с

[1] ОВ L 433 I, 22.12.2020 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2092/oj.

условия),

– като взе предвид Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика[2] (Регламент за общоприложимите разпоредби),

– като взе предвид Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 на Европейския парламент и на Съвета от 23 септември 2024 г. относно финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза[3] (Финансовия регламент), и по-специално член 6, параграф 3 от него,

– като взе предвид Регламент (ЕС) 2021/692 на Европейския парламент и на Съвета от 28 април 2021 г. за създаване на програма „Граждани, равенство, права и ценности“ и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1381/2013 на Европейския парламент и на Съвета и на Регламент (ЕС) № 390/2014 на Съвета[4],

– като взе предвид пакета от предложения на Комисията за многогодишна финансова рамка за периода 2028 – 2034 г.,

– като взе предвид инструментите на ООН за защита на правата на човека и основните свободи, като Всеобщата декларация за правата на човека, Международния пакт за граждански и политически права, Международната конвенция за премахване на всички форми на расова дискриминация, Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените и Конвенцията за правата на хората с увреждания (КПХУ), Декларацията за правата на лицата, принадлежащи към национални или етнически, религиозни и езикови малцинства, препоръките на Форума на ООН по въпросите на малцинствата и препоръките и докладите от всеобщия периодичен преглед на ООН, както и съдебната практика на органите по договорите на ООН и специалните процедури на Съвета на ООН по правата на човека,

– като взе предвид принципите на ООН относно статута на

---

2 ОВ L 231, 30.6.2021 г., стр. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj.

3 ОВ L, 2024/2509, 26.9.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj.

4 ОВ L 156, 5.5.2021 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/692/oj.

националните институции за защита и насърчаване на правата на човека (Парижките принципи), приети с Резолюция 48/134 на Общото събрание на ООН от 20 декември 1993 г.,

– като взе предвид декларацията на ООН относно защитниците на правата на човека, приета през 1998 г., и насоките на ЕС относно защитниците на правата на човека, приета през юни 2004 г.,

– като взе предвид Европейската конвенция за правата на човека (ЕКПЧ), Европейската социална харта, съдебната практика на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ) и Европейския комитет за социални права и конвенциите, препоръките, резолюциите, становищата и докладите на Парламентарната асамблея, Комитета на министрите, комисаря по правата на човека, Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността, Управителния комитет за борба с дискриминацията, за многообразие и за приобщаване, Венецианската комисия и други органи на Съвета на Европа,

– като взе предвид Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие,

– като взе предвид Европейската харта за регионалните или малцинствените езици и Рамковата конвенция за защита на националните малцинства на Съвета на Европа,

– като взе предвид 34-тия Общ доклад относно дейностите през 2004 г. на Европейския комитет против изтезанията и нечовешкото или унизително отнасяне или наказание (КПИ) към Съвета на Европа,

– като взе предвид 25-ия Общ доклад за дейността от 2024 г. на Групата държави срещу корупцията към Съвета на Европа (GRECO),

– като взе предвид Меморандума за разбирателство между Съвета на Европа и Европейския съюз от 23 май 2007 г. и заключенията на Съвета от 17 декември 2024 г. относно приоритетите на ЕС за сътрудничеството със Съвета на Европа в периода 2025 – 2026 г.,

– като взе предвид Конвенцията на Съвета на Европа за защита на професията на адвоката, която беше приета на 12 март 2025 г. и открита за подписване на 13 май 2025 г.,

– като взе предвид Директива (ЕС) 2016/343 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 г. относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невиновност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното

производство[5],

– като взе предвид своята резолюция от 25 октомври 2016 г., съдържаща препоръки към Комисията относно създаването на механизъм на ЕС за демокрацията, принципите на правовата държава и основните права[6],

– като взе предвид предложението на Комисията от 20 декември 2017 г. за решение на Съвета относно констатирането на очевиден риск от тежко нарушение на принципите на правовата държава от страна на Република Полша (COM(2017)0835), представено в съответствие с член 7, параграф 1 от ДЕС,

– като взе предвид своята резолюция от 7 февруари 2018 г. относно защитата и недискриминацията на малцинствата в държавите – членки на ЕС[7],

– като взе предвид своята резолюция от 1 март 2018 г. относно решението на Комисията за прилагане на член 7, параграф 1 от ДЕС във връзка с положението в Полша[8],

– като взе предвид своята резолюция от 19 април 2018 г. относно необходимостта от създаване на Инструмент за европейски ценности за подкрепа на организации на гражданското общество, които насърчават основните ценности в рамките на Европейския съюз на местно и национално равнище[9],

– като взе предвид своята резолюция от 12 септември 2018 г. относно предложение, с което Съветът се призовава да констатира, в съответствие с член 7, параграф 1 от Договора за Европейския съюз, наличието на очевиден риск от тежко нарушение от страна на Унгария на ценностите, на които се основава Съюзът[10],

– като взе предвид своята резолюция от 13 ноември 2018 г. относно минимални стандарти за малцинствата в ЕС[11],

– като взе предвид своята резолюция от 14 ноември 2018 г. относно необходимостта от всеобхватен механизъм на ЕС за защита на демокрацията, принципите на правовата държава и

---

5 ОВ L 65, 11.3.2016 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2016/343/oj.
6 ОВ C 215, 19.6.2018 г., стр. 162.
7 ОВ C 463, 21.12.2018 г., стр. 21.
8 ОВ C 129, 5.4.2019 г., стр. 13.
9 ОВ C 390, 18.11.2019 г., стр. 117.
10 ОВ C 433, 23.12.2019 г., стр. 66.
11 ОВ C 363, 28.10.2020 г., стр. 13.

основните права[12],

– като взе предвид съобщението на Комисията от 3 април 2019 г., озаглавено „По-нататъшно укрепване на върховенството на закона в Съюза – Актуално състояние и възможни следващи действия“ (COM(2019)0163),

– като взе предвид съобщението на Комисията от 17 юли 2019 г., озаглавено „Укрепване на върховенството на закона в Съюза – план за действие“ (COM(2019)0343),

– като взе предвид своята резолюция от 7 октомври 2020 г. относно създаването на Механизъм на ЕС за демокрацията, принципите на правовата държава и основните права[13],

– като взе предвид своята резолюция от 13 ноември 2020 г. относно въздействието на мерките във връзка с COVID-19 върху демокрацията, принципите на правовата държава и основните права[14],

– като взе предвид своята резолюция от 17 декември 2020 г. относно европейската гражданска инициатива „Minority SafePack – един милион подписа за многообразието в Европа“[15],

– като взе предвид своята резолюция от 11 март 2021 г. относно обявяването на ЕС за зона на свобода за ЛГБТИК лицата[16],

– като взе предвид своята резолюция от 10 юни 2021 г. относно ситуацията в областта на върховенството на закона в Европейския съюз и прилагане на Регламент (ЕС, Евратом) 2020/2092[17] относно обвързаността с условия,

– като взе предвид своята резолюция от 24 юни 2021 г. относно доклада на Комисията относно върховенството на закона за 2020 г.[18],

– като взе предвид предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно борбата с корупцията, за замяна на Рамково решение 2003/568/ПВР на Съвета и на Конвенцията за борба с корупцията, в която участват длъжностни лица на Европейските общности или длъжностни лица на държавите – членки на Европейския съюз, и за изменение на Директива (ЕС) 2017/1371 на Европейския парламент и на

---

12 ОВ C 363, 28.10.2020 г., стр. 45.
13 ОВ C 395, 29.9.2021 г., стр. 2.
14 ОВ C 415, 13.10.2021 г., стр. 36.
15 ОВ C 445, 29.10.2021 г., стр. 70.
16 ОВ C 474, 24.11.2021 г., стр. 140.
17 ОВ C 67, 8.2.2022 г., стр. 86.
18 ОВ C 81, 18.2.2022 г., стр. 27.

Съвета,

– като взе предвид своята резолюция от 8 юли 2021 г. относно създаването на насоки за прилагане на общия режим на обвързаност с условия за защита на бюджета на Съюза[19],

– като взе предвид своята резолюция от 16 септември 2021 г., съдържаща препоръки към Комисията относно определянето на основаното на пола насилие като нова област на престъпност по смисъла на член 83, параграф 1 от ДФЕС[20],

– като взе предвид своята резолюция от 11 ноември 2021 г., озаглавена „Укрепване на демокрацията и свободата и плурализма на медиите в ЕС: неправомерното използване на действия съгласно гражданското и наказателното право за заглушаване на журналисти, НПО и гражданското общество“[21],

– като взе предвид своята резолюция от 15 декември 2021 г. относно оценката на превантивните мерки за предотвратяване на корупцията, неправомерните разходи и злоупотребите със средства на ЕС и с държавни средства в случая на извънредни фондове и области на разходи, свързани с кризи[22],

– като взе предвид своята резолюция от 8 март 2022 г. относно свиващото се пространство на гражданското общество в Европа[23],

– като взе предвид своята резолюция от 10 март 2022 г. относно принципите на правовата държава и последиците от решението на Съда на ЕС[24],

– като взе предвид своята резолюция от 19 май 2022 г. относно доклада на Комисията за върховенството на закона за 2021 г.[25],

– като взе предвид своята резолюция от 9 юни 2022 г. относно принципите на правовата държава и потенциалното одобрение на полския национален план за възстановяване (Механизъм за възстановяване и устойчивост)[26],

– като взе предвид своята резолюция от 15 септември 2022 г. относно положението с основните права в Европейския съюз

---

19 ОВ C 99, 1.3.2022 г., стр. 146.
20 ОВ C 117, 11.3.2022 г., стр. 88.
21 ОВ C 205, 20.5.2022 г., стр. 2.
22 ОВ C 251, 30.6.2022 г., стр. 48.
23 ОВ C 347, 9.9.2022 г., стр. 2.
24 ОВ C 347, 9.9.2022 г., стр. 168.
25 ОВ C 479, 16.12.2022 г., стр. 18.
26 ОВ C 493, 27.12.2022 г., стр. 108.

през 2020 г. и 2021 г.[27],

– като взе предвид своята резолюция от 15 септември 2022 г. относно предложението за решение на Съвета за констатиране, в съответствие с член 7, параграф 1 от Договора за Европейския съюз, на наличието на очевиден риск от тежко нарушение от страна на Унгария на ценностите, на които се основава Съюзът[28],

– като взе предвид своята резолюция от 20 октомври 2022 г. относно нарастващите престъпления от омраза срещу ЛГБТИК+ лицата в Европа в контекста на неотдавнашното хомофобско убийство в Словакия[29],

– като взе предвид своята резолюция от 10 ноември 2022 г. относно расовата справедливост, недискриминацията и борбата с расизма в ЕС[30],

– като взе предвид своята резолюция от 24 ноември 2022 г. относно оценката на спазването от страна на Унгария на условията, свързани с принципите на правовата държава в съответствие с Регламента относно обвързаността с условия, и актуално състояние на унгарския ПВУ[31],

– като взе предвид своята резолюция от 30 март 2023 г. относно доклада относно върховенството на закона за 2022 г. – Положението с върховенството на закона в Европейския съюз[32],

– като взе предвид своята резолюция от 18 април 2023 г. относно институционалните отношения между ЕС и Съвета на Европа[33],

– като взе предвид своята резолюция от 1 юни 2023 г. относно нарушенията на принципите на правовата държава и основните права в Унгария и замразените средства на ЕС[34],

– като взе предвид доклада на своята анкетна комисия за разследване на използването на Pegasus и еквивалентен шпионски софтуер за наблюдение (PEGA) и своята препоръка от 15 юни 2023 г. до Съвета и до Комисията вследствие на разследването на предполагаеми нарушения и лошо администриране при прилагането на правото на Съюза във

---

27 ОВ C 125, 5.4.2023 г., стр. 80.
28 ОВ C 125, 5.4.2023 г., стр. 463.
29 ОВ C 149, 28.4.2023 г., стр. 22.
30 ОВ C 161, 5.5.2023 г., стр. 10.
31 ОВ C 167, 11.5.2023 г., стр. 74.
32 ОВ C 341, 27.9.2023 г., стр. 2.
33 ОВ C, C/2023/442, 1.12.2023 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/442/oj.
34 ОВ C, C/2023/1223, 21.12.2023 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/1223/oj.

връзка с разследването на използването на Pegasus и еквивалентен шпионски софтуер за наблюдение[35],

– като взе предвид своята резолюция от 11 юли 2023 г. относно избирателното право, анкетната комисия и принципите на правовата държава в Полша[36],

– като взе предвид съвместното съобщение на Комисията и на върховния представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност от 6 декември 2023 г., озаглавено „Няма място за омраза: Европа, обединена срещу омразата“ (JOIN(2023)0051),

– като взе предвид своята резолюция от 18 януари 2024 г. относно положението с основните права в Европейския съюз – годишен доклад за 2022 г. и 2023 г.[37],

– като взе предвид своята резолюция от 18 януари 2024 г. относно разширяването на списъка на престъпленията, установени на равнището на ЕС, за да обхване речта на омразата и престъпленията от омраза[38],

– като взе предвид своята резолюция от 28 февруари 2024 г., озаглавена „Доклад относно доклада на Комисията за върховенството на закона за 2023 г.“[39],

– като взе предвид своята резолюция от 29 февруари 2024 г. относно задълбочаването на европейската интеграция с оглед на бъдещото разширяване[40],

– като взе предвид Регламент (ЕС) 2024/1083 на Европейския парламент и на Съвета от 11 април 2024 г. за създаване на обща рамка за медийните услуги на вътрешния пазар и за изменение на Директива 2010/13/ЕС (Европейски акт за свободата на медиите)[41],

– като взе предвид своята резолюция от 24 април 2024 г. относно

---

35 ОВ C, C/2024/494, 23.1.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/494/oj.
36 ОВ C, C/2024/3995, 17.7.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3995/oj.
37 ОВ C, C/2024/5739, 17.10.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5739/oj.
38 ОВ C, C/2024/5733, 17.10.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5733/oj.
39 ОВ C, C/2024/6743, 26.11.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6743/oj.
40 ОВ C, C/2024/6746, 26.11.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6746/oj.
41 ОВ L, 2024/1083, 17.4.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj.

текущите изслушвания по член 7, параграф 1 от ДЕС по отношение на Унгария за укрепване на правовата държава и отражението им върху бюджета[42],

– като взе предвид приключването на процедурата по член 7, параграф 1 от ДЕС по отношение на Полша, обявено от Комисията на 29 май 2024 г., вследствие на стъпките, предприети от Полша за възстановяване на спазването на стандартите на ЕС в областта на принципите на правовата държава;

– като взе предвид заключенията на Европейския съвет от 27 юни 2024 г., включително пътна карта за бъдещата работа по вътрешните реформи,

– като взе предвид Плана за действие на ЕС относно правата на човека и демокрацията за периода 2020 – 2024 г. (JOIN(2020)0005), удължен до 2027 г.,

– като взе предвид доклада на Комисията от 10 октомври 2024 г., озаглавен „Финансиране за насърчаване, защита и прилагане на основните права – Годишен доклад за 2024 г. относно прилагането на Хартата на основните права на ЕС“ (COM(2024)0456),

– като взе предвид своята резолюция от 7 май 2025 г. относно обновен дългосрочен бюджет на Съюза в един променящ се свят[43];

– като взе предвид предложението на Комисията от 16 юли 2025 г. за регламент на Съвета за определяне на многогодишната финансова рамка за годините 2028 – 2034 (COM(2025)0571),

– като взе предвид съобщението на Комисията от 8 октомври 2025 г., озаглавено „Съюз на равенство: Стратегия за равнопоставеност на ЛГБТИК+ за периода 2026 – 2030 г.“,

– като взе предвид съобщението на Комисията от 4 ноември 2025 г., озаглавено „Съобщение относно политиката на ЕС за разширяване“ (COM(2025)0690), както и придружаващите работни документи на службите на Комисията (пакет „Разширяване“ от 4 ноември 2025 г.);

– като взе предвид съвместното съобщение на Комисията и на върховния представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност от 12 ноември 2025 г., озаглавено „Европейския щит за демокрацията: създаване на

---

42 ОВ C, C/2025/3705, 17.9.2025 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3705/oj.

43 Приети текстове, P10_TA(2025)0090.

възможности за силни и устойчиви демокрации“ (JOIN(2025)0791),

– като взе предвид съобщението на Комисията от 12 ноември 2025 г., озаглавено „Стратегия на ЕС за гражданското общество“ (COM(2025)0790),

– като взе предвид своята резолюция от 25 ноември 2025 г. относно предложението за решение на Съвета за констатиране, в съответствие с член 7, параграф 1 от ДЕС, на наличието на очевиден риск от тежко нарушение от страна на Унгария на ценностите, на които се основава Съюзът[44],

– като взе предвид своята резолюция от 18 декември 2025 г. относно прилагането на режима на обвързаност с условия за спазване на принципите на правовата държава[45],

– като взе предвид съобщението на Комисията от 20 януари 2026 г., озаглавено „Съюз на равенство: Стратегия за борба с расизма за периода 2026—2030 г.“ (COM(2026)0012),

– като взе предвид специалните доклади на Европейската сметна палата от 17 декември 2024 г. относно прилагането на правото на ЕС (28/2024), от 22 февруари 2024 г. относно принципите на правовата държава в ЕС (3/2024) и от 10 януари 2022 г. относно подкрепата на ЕС за принципите на правовата държава в Западните Балкани (1/2022), нейния преглед от 28 февруари 2024 г. относно докладването на Комисията относно принципите на правовата държава (2/2024), както и специалния доклад относно прозрачността на финансирането от ЕС за НПО (11/2025) и съответните им препоръки,

– като взе предвид политическите насоки за следващата Европейска комисия за периода 2024 – 2029 г., представени на Парламента на 18 юли 2024 г. от Урсула фон дер Лайен, тогавашен кандидат за председател на Комисията, речта на председателя на Комисията за състоянието на Съюза от 10 септември 2025 г. в Европейския парламент и съобщението на Комисията от 21 октомври 2025 г., озаглавено „Работна програма на Комисията за 2026 г.“ (COM(2025)0870),

– като взе предвид проучванията на Евробарометър от 2024 г. и 2025 г.,

– като взе предвид констатациите от експресното проучване 569 на Евробарометър от септември 2025 г. относно „Предизвикателства и приоритети в ЕС“,

---

44 Приети текстове, P10_TA(2025)0283.
45 Приети текстове, P10_TA(2025)0343.

– като взе предвид докладите, проучванията и становищата на Агенцията на Европейския съюз за основните права (FRA),

– като взе предвид доклада на FRA до Комисията в контекста на изготвянето на доклада относно върховенството на закона за 2025 г.,

– като взе предвид становището на Европейския комитет на регионите от 2 април 2025 г., озаглавен „Местната и регионалната гледна точка в прилагането на върховенството на закона в Европейския съюз“,

– като взе предвид доклада на Central European University’s Democracy Institute Rule of Law Clinic, озаглавен ‘Rule of Law beyond the EU Member States – Assessing the Union’s Performance 2025’ (Върховенство на закона извън държавите – членки на ЕС: оценка на резултатите на Съюза за 2025 г.),

– като взе предвид проучването, поискано от комисията по бюджети на Парламента, озаглавено ‘The tools for protecting the EU budget from breaches of the rule of law: the Conditionality Regulation in context’ (Инструментите за защита на бюджета на ЕС от нарушения на принципите на правовата държава: Регламентът относно обвързаността с условия в контекст)[46],

– като взе предвид своите резолюции относно нарушенията по отношение на демокрацията, принципите на правовата държава и основните права в държавите членки,

– като взе предвид докладите за обратна информация, докладите от командировки, въпросите с искане за писмен отговор и отговорите на своята Група за наблюдение на демокрацията, принципите на правовата държава и основните права (DRFMG)[47],

– като взе предвид член 55 от своя Правилник за дейността,

– като взе предвид становищата на комисията по правни въпроси,

---

[46] Rubio, E. et al., ‘The tools for protecting the EU budget from breaches of the rule of law: the Conditionality Regulation in context’ (Инструментите за защита на бюджета на ЕС от нарушения на принципите на правовата държава: Регламентът относно обвързаността с условия в контекст), Европейски парламент, Генерална дирекция за вътрешни политики, Тематичен отдел по бюджетни въпроси, април 2023 г.

[47] За всички дейности по мониторинг на групата DRFMG вж.: за последния мандат: https://www.europarl.europa.eu/committees/bg/libe-democracy-rule-of-law-and-fundament/product-details/20190103CDT02662, а за настоящия мандат: https://www.europarl.europa.eu/committees/en/working-group-democracy-rule-of-law-and-/product-details/20241205CDT13884.

комисията по бюджети и подкомисията по правата на човека,

– като взе предвид доклада на комисията по граждански свободи, правосъдие и вътрешни работи (A10-0091/2026),

А. като има предвид, че Съюзът се основава на ценностите на зачитане на човешкото достойнство, свободата, демокрацията, равенството, правовата държава, както и на зачитането на правата на човека, включително правата на лицата, които принадлежат към малцинства, посочени в член 2 от ДЕС и отразени в Хартата и залегнали в международните договори за правата на човека; като има предвид, че Хартата е част от първичното право на ЕС; като има предвид, че тези ценности се споделят от всички държави членки и следва да бъдат подкрепяни и активно насърчавани от ЕС и всяка държава членка поотделно във всички техни политики, както във вътрешен, така и във външен план по последователен начин; като има предвид, че държавите членки следва да гарантират, че няма да има отстъпление от защитата на ценностите, залегнали в член 2 от ДЕС; като има предвид, че всяко подкопаване на тези ценности представлява системна заплаха за правата и свободите на хората, живеещи в ЕС;

Б. като има предвид, че член 49 от ДЕС предвижда, че всяка европейска държава, която кандидатства за членство в ЕС, трябва да зачита и да се ангажира да насърчава ценностите, посочени в член 2 от ДЕС; като има предвид, че присъединяването трябва да продължи да бъде процес, стриктно базиран на заслуги, който се основава на спазване на критериите от Копенхаген, особено на критериите относно демокрацията, принципите на правовата държава и правата на човека; като има предвид, че критериите от Копенхаген предвиждат, че след присъединяването тези принципи не могат да бъдат пренебрегвани или тълкувани по различен начин; като има предвид, че за целта също така се изисква постепенно съгласуване с политиките и позициите на ЕС, включително в общата външна политика и политика на сигурност, и по-специално с нейния основан на правата на човека подход;

В. като има предвид, че принципите на правовата държава, основните права, функционирането на демократичните институции, реформата на публичната администрация и икономическите критерии са основополагащи изисквания в процеса на присъединяване към ЕС; като има предвид, че надеждните реформи и необратимите постижения в тези области са от съществено значение, за да се гарантира равенство пред закона и практическото упражняване на основните права;

Г. като има предвид, че в съответствие със заключенията на Европейския съвет от 27 юни 2024 г. вътрешните реформи следва

да напредват успоредно с процеса на разширяване, за да се гарантира, че политиките на ЕС са подходящи за бъдещето;

Д. като има предвид, че положението на лицата, принадлежащи към малцинства, следва да бъде редовно наблюдавано и отразено в доклада относно върховенството на закона;

Е. като има предвид, че ЕС следва да подкрепя и активно да защитава, в рамките на своите правомощия, социалните права и основните права, върху които е изграден; като има предвид, че продължаващите пропуски при осигуряване на защитата на икономическите и социалните права — включително правото на справедливи и равни условия на труд, социална сигурност и закрила, достъп до здравеопазване и образование, подкрепа за достъп до подходящо жилищно настаняване и принципа на недискриминация — трябва да се считат за сериозна заплаха за ценностите, залегнали в член 2 от ДЕС;

Ж. като има предвид, че през 2025 г. ЕС беше изправен пред сериозни предизвикателства и отстъпление от демокрацията в своите държави членки във връзка със защитата на принципите на правовата държава, демокрацията и основните права, които са неразривно свързани; като има предвид, че в доклада относно върховенството на закона за 2025 г. се посочват структурни слабости в съдебните системи, правоприлагането в областта на борбата с корупцията, обществените услуги, управлението на медиите и принципите на взаимозависимост и взаимоограничаване, като същевременно се потвърждава положителната траектория в няколко държави членки и се показва, че годишният цикъл относно принципите на правовата държава продължава да насърчава и подкрепя напредъка;

З. като има предвид, че в своя доклад относно основните права за 2025 г.[48] FRA подчертава, че геополитическите промени и законодателните и обществените промени оказват натиск върху основните права в ЕС, а разединяващите политики въз основа на идентичността играят роля за повишаване на равнищата на расизъм и омраза, като причиняват страдания на хора с различен етнически произход и религиозни общности; като има предвид, че в доклада също така се отбелязва, че речта на омразата и вредното съдържание продължават да се разпространяват неконтролирано онлайн, бързите цифрови промени и развитието на изкуствения интелект (ИИ) заплашват да изострят съществуващите неравенства, а хилядите човешки животи, загубени в морето, и твърденията за малтретиране по границите пораждат тревога относно третирането на лицата,

---

48 Агенция на Европейския съюз за основните права, Fundamental Rights Report 2025 (Доклад относно основните права за 2025 г.), Служба за публикации на Европейския съюз, 2025 г.

търсещи убежище, и мигрантите; като има предвид, че тези тенденции застрашават демократичните ценности и равенството, като представляват риск за основните права на хората, и че граждани в целия ЕС продължават да изпитват финансови затруднения в настоящите трудни социално-икономически условия, които засягат непропорционално тези, които вече са изложени на риск от бедност, и изострят съществуващите неравенства за групите в неравностойно положение; като има предвид, че въпреки предизвикателствата, пред които сме изправени през 2024 г., налице е положително развитие, като например законодателството на ЕС за регулиране на онлайн пространствата и ИИ, което има за цел да гарантира цифрова среда, зачитаща основните права;

И. като има предвид, че въпреки многократните призиви за коригиращи действия все още продължава датиращата от дълги години загриженост в държава членка, срещу която е образувано производство по член 7, параграф 1 от ДЕС по отношение на системната концентрация на политическа власт, подкопаването на институционалните механизми за взаимозависимост и взаимоограничаване и отслабването на независимите надзорни органи;

Й. като има предвид, че въпреки нарастващия натиск върху гражданското пространство в целия ЕС, в доклада относно върховенството на закона за 2025 г. не е отразена в достатъчна степен сериозността на този натиск и свързаните с нея структурни заплахи, като са отправени малък на брой препоръки; като има предвид, че в доклада не се разглеждат по подходящ начин продължаващите опасения по отношение на независимостта на съдебната власт, свободата на медиите, корупцията и принципите на взаимозависимост и взаимоограничаване в някои държави членки;

К. като има предвид, че ограниченията на свободата на събранията, на достъпа до информация, честността на изборите и дискриминацията не са разгледани изчерпателно от Комисията в няколко държави членки;

Л. като има предвид, че по дело C-713/23 Съдът постанови, че за целите на упражняването на правата, предоставени от правото на ЕС, дадена държава членка трябва да признае брака между двама граждани на ЕС от един и същи пол, законно сключен в друга държава членка при упражняване на свободата им на движение и пребиваване; като има предвид, че Съдът констатира, че отказът на такова признаване противоречи на правото на ЕС, тъй като нарушава както свободата на движение и пребиваване, така и основното право на зачитане на личния и семейния живот;

M. като има предвид, че според индексите за свобода на медиите в рамките на ЕС опасната близост между новинарските медии и властимащите се проявява чрез непрозрачното и неравномерно разпределение на държавната реклама; като има предвид, че медийната среда се определя от конфликтите на интереси и когато регионалните медии устояват на натиск, те са изправени пред стратегическо съдебно производство, насочено срещу публично участие, които източват техните финанси; като има предвид, че се появяват признаци на надежда, като някои медийни сектори се възстановяват след намаляване на правния натиск, други показват положителен икономически импулс, а няколко постигат високи равнища на свобода на печата;

H. като има предвид, че журналисти в няколко държави членки продължават да са изправени пред кампании за оклеветяване, злоупотреби със съдебни производства, сплашване и заплахи, което води до страх и автоцензура, както и до отслабване на правото на обществеността на информация; като има предвид, че някои журналисти са принудени да живеят под полицейска защита;

O. като има предвид, че неговата анкетна комисия за използването на Pegasus и еквивалентен шпионски софтуер за наблюдение (PEGA) установи, че такива инструменти са били неправомерно използвани в няколко държави членки срещу журналисти, гражданското общество, адвокати, опозиционни фигури и длъжностни лица; като има предвид, че тя документира сериозни нарушения на неприкосновеността на личния живот, защитата на данните и свободата на изразяване на мнение, като предупреди, че тези практики представляват системна заплаха за демокрацията и основните права в ЕС; като има предвид, че използването на технологии за наблюдение с шпионски софтуер срещу журналисти в ЕС, като например Predator, Pegasus и Paragon Graphite, продължава да буди голяма загриженост;

П. като има предвид, че определени нарушения на основните права може да са свързани с използването на някои средства на ЕС, по-специално в областта на условията за приемане на лица, търсещи убежище, настаняването в институции на хора с увреждания и на деца, както и някои инициативи за обновяване на градската среда, жилищно настаняване и образование[49]; като има предвид, че някои фондове на ЕС може да са били насочени към дружества, свързани със софтуер за инвазивно

---

49 Bridge EU, ‘1.1 Billion Euros, 63 Projects, Six Countries, One Pattern: How EU Funds Violate Fundamental Rights’ (1,1 милиарда евро, 63 проекта, шест държави, един модел: Как със средства от ЕС се нарушават основните права), Bridge EU 2025 г.

наблюдение[50]; като има предвид, че управлението и надзорът на средствата на ЕС следва да бъдат засилени, за да се предотвратят такива нарушения и да се гарантира пълно спазване на гаранциите, предвидени в правото на ЕС;

Р. като има предвид, че бяха изразени опасения[51] относно ограничителните мерки на ЕС, въведени съгласно Решение (ОВППС) 2024/2643 на Съвета[52] и Регламент (ЕС) 2024/2642 на Съвета[53], по-специално по отношение на потенциалното им въздействие върху правата на физическите лица, включително журналистите, и необходимостта да се гарантира, че тези мерки се прилагат в съответствие с изискването за пропорционалност съгласно правото на ЕС, зачитането на справедливия съдебен процес, съдебния надзор и подходящите правни гаранции в съответствие с международните стандарти в областта на правата на човека;

С. като има предвид, че корупцията продължава да буди сериозна загриженост сред гражданите на ЕС, както показва проучването на Евробарометър от 2025 г. относно корупцията[54]; като има предвид, че по-специално, че 69% от интервюираните считат, че корупцията е широко разпространена в тяхната страна, а според 51% тя е широко разпространена в рамките на политическите партии; като има предвид, че респондентите в проучването в по-голямата си част убедително отхвърлят корупционните практики, като 71% от тях считат, че изобщо не е приемливо да

---

50 Business & Human Rights Resource Centre, ‘EU: 39 Members of the European Parliament from 4 political groups call for answers regarding taxpayer funding fuelling spyware’ (ЕС: 39 членове на Европейския парламент от 4 политически групи призовават за отговори относно финансирането от данъкоплатците, захранващо шпионски софтуер), уебсайт на Business & Human Rights Resource Centre (1 октомври 2025 г.).

51 Служба на Върховния комисар по правата на човека на ООН (СВКПЧ), ‘European Union: Restrictive measures against academics negatively impact human rights, say UN experts’ (Европейски съюз: Ограничителни мерки срещу представители на академичните среди оказват отрицателно въздействие върху правата на човека), уебсайт на Службата на върховния комисар по правата на човека на ООН, 26 януари 2026 г.

52 Решение (ОВППС) 2024/2643 на Съвета от 8 октомври 2024 г. относно ограничителни мерки с оглед на дестабилизиращите дейности на Русия (ОВ L, 2024/2643, 9.10.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2024/2643/oj).

53 Регламент (ЕС) 2024/2642 на Съвета от 8 октомври 2024 г. относно ограничителни мерки с оглед на дестабилизиращите дейности на Русия (ОВ L, 2024/2642, 9.10.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2642/oj).

54 Европейска комисия, „Специално проучване на Евробарометър № 561: Отношението на гражданите към корупцията в ЕС през 2025 г.“, юли 2025 г.

се правят услуги в замяна на облаги от страна на публичните органи, 74% отхвърлят даването на подаръци, а 80% отхвърлят даването на пари за получаване на такива облаги; като има предвид, че 5% от интервюираните посочват, че са преживели или са станали свидетели на корупция през последните 12 месеца, но само един на всеки пет души е докладвал за това, както и че по-малко от половината от респондентите знаят къде да докладват за случай на корупция;

Т. като има предвид, че в своя 25-и Общ доклад за дейността Групата държави срещу корупцията (GRECO) на Съвета на Европа подчертава, че все още са необходими фундаментални реформи за укрепване на независимостта на съдебната система, прокуратурата и правоприлагането, както и за възстановяването на доверието в публичните институции, политическото ръководство, съдебната система и правоприлагането, като това изисква постоянни усилия за борба с корупцията, по-строго наблюдение и независим надзор, стабилна и балансирана рамка за управление на взаимодействията на лицата с висши изпълнителни функции с лобисти и трети лица, които оказват влияние върху публичния процес на вземане на решения, както и прилагането на стандарти за кадровата въртележка между държавния и частния сектор и непоколебим ангажимент по отношение на прозрачността, отчетността, правосъдието и почтеността; като има предвид, че са необходими допълнителни действия, за да се гарантира, че законите за достъп до информация са всеобхватни и се прилагат ефективно и проактивно;

У. като има предвид, че почтеността на изборите, равните избирателни права и истинската политическа надпревара са съществени компоненти на ценностите, залегнали в член 2 от ДЕС, и трябва да бъдат систематично разглеждани при мониторинга на принципите на правовата държава в държавите членки, както и в държавите кандидатки и потенциалните държави кандидатки;

Ф. като има предвид, че в 34-тия Общ доклад на Европейския комитет против изтезанията и нечовешкото или унизително отнасяне или наказание (КПИ) към Съвета на Европа се изразява сериозна загриженост във връзка със значителното увеличаване на пренаселеността на затворите, особено в някои държави членки, което напълно подкопава функционирането на затворите и потенциално излага лицата на риск от нечовешко и унизително отнасяне, тъй като води до по-лоши условия на живот, по-голямо напрежение и насилие и намаляване на целенасочените дейности и подготовката на лишените от свобода за завръщане в обществото;

Х. като има предвид, че според данни[55] на FRA и Съвета на Европа, неадекватното здравеопазване, ограниченият достъп до подкрепа за психичното здраве и нарастващият брой самоубийства в затворите в някои държави членки продължават да будят сериозно безпокойство като има предвид, че самоубийствата и актовете на самонараняване подчертават продължаващите и сериозни проблеми в системите за лишаване от свобода; като има предвид, че е необходимо специално внимание в центровете за задържане на ненавършили пълнолетие лица, където липсата на достатъчни психологически грижи, образование и мерки за реинтеграция излага малолетните и непълнолетните лица на допълнителна травма и изключване;

Ц. като има предвид, че неизпълнението или частичното изпълнение и продължаващите забавяния при изпълнението на решенията на Съда на ЕС и на ЕСПЧ не са изолирани случаи, а отразяват трайни проблеми в няколко държави членки и повтарящи се проблеми в други;

Ч. като има предвид, че Европейската мрежа по прилагане и Democracy Reporting International подчертават, че в рамките на Съда на ЕС и на ЕСПЧ пропуските в изпълнението до голяма степен са свързани със същите области, а именно независимостта на съдебната власт и достъпа до правосъдие, убежището и миграцията, условията за задържане, равенството и данните/наблюдението; като има предвид, че същевременно в някои държави членки се наблюдават положителни хоризонтални процеси, което показва, че спазването на изискванията и подобрението са възможни при наличие на ясна политическа воля и реален ангажимент за спазване на решенията на международните съдилища с цел зачитане на

---

55 Агенция на Европейския съюз за основните права, „База данни относно задържането в рамките на наказателното производство за периода 2015—2022 г.“, уебсайт на FRA; Aebi, M.F. и Cocco, E. ‘SPACE I – 2024 – Council of Europe Annual Penal Statistics: Prison populations (ПРОСТРАНСТВО I – 2024 г. – Съвет на Европа: статистически данни в областта на наказателното правораздаване: лишени от свобода лица, Съвет на Европа), 2025 г.; Световна здравна организация, ‘Status report on prison health in the WHO European Region 2022’ (Доклад за състоянието на здравеопазването в затворите в европейския регион на СЗО за 2022 г.), Регионален офис на СЗО за Европа, Копенхаген, 2023 г.

принципите на правовата държава[56];

Ш. като има предвид, че дезинформацията, алгоритмичното манипулиране и недостатъчната прозрачност на онлайн платформите подкопават демократичния дебат и че правоприлагането съгласно Законодателния акт за цифровите услуги[57] има за цел да се справи с тези рискове;

Щ. като има предвид, че ограниченото внимание, което се обръща на препоръките в глава „Други институционални въпроси, свързани с принципите на взаимозависимост и взаимоограничаване“, поражда допълнителни опасения, тъй като тази тематична област е много широка и обхваща широк спектър от въпроси;

АА. като има предвид, че въпреки че методологията на годишния доклад на Комисията относно върховенството на закона се е подобрила с течение на времето, тя все още не винаги използва ясни и оперативни референтни показатели за оценка на държавите членки по всеки стълб, което затруднява сравняването на условията между държавите членки и гарантирането на единни стандарти и може да доведе до отслабване на надеждността на доклада относно върховенството на закона като механизъм за ранно предупреждение и превенция;

АБ. като има предвид, че съгласно анализа на принципите на правовата държава, направен през 2025 г. от Liberties EU[58], от 2022 г. насам около една трета от всички държави членки показват ограничен или никакъв напредък при изпълнението на препоръките на Комисията; като има предвид, че в девет държави пет до осем препоръки систематично остават неизпълнени; като има предвид, че за 61% от оценените препоръки през 2025 г. е показан ограничен или никакъв напредък от 2022 г. насам; като има предвид, че 93% от всички препоръки на Комисията през 2025 г. са повторения от

---

56 Европейската мрежа по прилагане и Democracy Reporting International, ‘Justice Delayed and Justice Denied – Non-implementation of European Courts Judgments and the Rule of Law’ (Забавеното правосъдие е отказано правосъдие: Неизпълнение на решенията на европейските съдилища и принципи на правовата държава), 2025 г.

57 Регламент (ЕС) 2022/2065 на Европейския парламент и на Съвета от 19 октомври 2022 г. относно единния пазар на цифрови услуги и за изменение на Директива 2000/31/ЕО (Акт за цифровите услуги) (ОВ L 277, 27.10.2022 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj).

58 Съюз за граждански свободи за Европа, „Доклад на Европейската комисия относно върховенството на закона за 2025 г. — анализ на пропуските“.

предходни години (като 71% датират от 2022 г.) и едва девет препоръки са били добавени през 2025 г.; като има предвид, че през 2025 г. едва 6% от препоръките биха могли да се считат за изцяло изпълнени;

АВ. като има предвид, че Групата за наблюдение на демокрацията, принципите на правовата държава и основните права (DRFMG) в рамките на комисията по граждански свободи, правосъдие и вътрешни работи на Парламента има правомощията да наблюдава нарушения на демокрацията, принципите на правовата държава и основните права, както и борбата с корупцията в рамките на ЕС; като има предвид, че повече от седем години DRFMG оценява състоянието на върховенството на закона, демокрацията и основните права в ЕС чрез специални сесии за държавите членки, хоризонтални въпроси и ad hoc делегации; като има предвид, че мониторингът е технически процес, който укрепва системите за почтеност и повишава институционалната устойчивост и следва да остане независим от политическо влияние; като има предвид, че макар да е включена в парламентарната рамка, DRFMG има дългогодишен ангажимент да се въздържа от партийно-политически съображения и да базира оценките си на установени стандарти и основана на доказателства преценка, и е предоставила ценен принос за работата на ЕС в областта на принципите на правовата държава;

АГ. като има предвид, че в работната програма на Комисията за 2026 г. се отбелязва необходимостта от интегриран годишен цикъл относно принципите на правовата държава с общо темпо, ясни междинни цели и активен принос на всички институции на ЕС; като има предвид, че зачитането на принципите на правовата държава продължава да бъде задължително за защитата на всички фондове на ЕС;

АД. като има предвид, че Парламентът многократно е призовавал за по-силна връзка между зачитането на принципите на правовата държава и достъпа до финансиране от ЕС, включително чрез засилване на връзката между препоръките, съдържащи се в неговите годишни доклади относно принципите на правовата държава и финансовата подкрепа от бюджета на ЕС; като има предвид, че Комисията неколкократно се ангажира да засили тази връзка, включително в речта за състоянието на Съюза, произнесена на 10 септември 2025 г. от председателя на Комисията Урсула фон дер Лайен;

АЕ. като има предвид, че използването на инструменти в областта на принципите на правовата държава трябва да остане безпристрастно и да се основава изключително на проверимо установяване на факти и правна обосновка, без инструментализиране или политическо договаряне;

АЖ. като има предвид, че в своето становище от 5 юни 2025 г. по дело C-769/22 генералният адвокат Чапета заключи, че член 2 от ДЕС може да служи като отделно правно основание за производства за установяване на нарушение в случаите, когато отричането на дадена ценност е първопричината за други нарушения на правото на ЕС, и тя предложи на Съда на ЕС да обяви, че с приемането на Закон LXXIX от 2021 г. Унгария е нарушила Директивата за електронната търговия[59], Директивата за услугите[60], Директива за аудио-визуалните медийни услуги[61], Общия регламент относно защитата на данните[62], член 56 от ДФЕС, член 1, член 7, член 8, параграф 2 и членове 11 и 21 от Хартата и член 2 от ДЕС;

АЗ. като има предвид, че годишният доклад на Комисията относно върховенството на закона следва да продължи да оценява държавите членки и държавите кандидатки; като има предвид, че спазването на принципите на правовата държава от страна на институциите, органите, службите и агенциите на ЕС следва да продължи да се гарантира чрез съдебната система на ЕС и надзора на Европейския омбудсман; като има предвид, че докладът на Комисията относно върховенството на закона следва също така да оценява по прозрачен начин спазването на стандартите в областта на върховенството на закона от страна на институциите, органите, службите и агенциите на ЕС, като по този начин позволява по-ефективно преодоляване на недостатъците в рамките на институциите на ЕС и повишаване на доверието в ЕС чрез подлагане на собствените му институции

---

59 Директива 2000/31/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2000 г. за някои правни аспекти на услугите на информационното общество, и по-специално на електронната търговия на вътрешния пазар (Директива за електронната търговия) (ОВ L 178, 17.7.2000 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2000/31/oj).

60 Директива 2006/123/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 г. относно услугите на вътрешния пазар (ОВ L 376, 27.12.2006 г., стр. 36, ELI: Http://data.europa.eu/eli/dir/2006/123/oj).

61 Директива 2010/13/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 10 март 2010 г. за координирането на някои разпоредби, установени в закони, подзаконови и административни актове на държавите членки, отнасящи се до предоставянето на аудио-визуални медийни услуги (Директива за аудио-визуалните медийни услуги) (ОВ L 95, 15.4.2010 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2010/13/oj).

62 Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните) (ОВ L 119, 4.5.2016 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj).

на контрол;

АИ. като има предвид, че държавите членки трябва да гарантират, че техните национални институции за правата на човека (НИПЧ) се създават и акредитират, и че те функционират в пълно съответствие с Парижките принципи на ООН; като има предвид, че независимостта, плурализмът, финансовата сигурност, подходящите ресурси, ефективният мандат и законоустановените правомощия на НИПЧ са абсолютно необходими за тяхната мисия ефективно да насърчават и защитават основните права и да наблюдават стандартите за принципите на правовата държава и функционирането на демократичните принципи на взаимозависимост и взаимоограничаване; като има предвид, че държавите членки следва да бъдат призовани да защитават НИПЧ от политическа намеса;

Правосъдни системи

1. отново потвърждава, че принципите на правовата държава се основат на обвързващия характер на правото за всички публични органи и на ефективното право на всяко лице да има достъп до независим и безпристрастен съд и че тези две измерения са неделими и се подсилват взаимно;

2. подчертава, че справедливото и достъпно правосъдие е основен принцип на правовата държава, който изисква независима съдебна система; отново изтъква, че равният достъп до правосъдие за всички граждани е от съществено значение;

3. подчертава значението на независимите съдебни системи и достъпа до безплатна правна помощ за гарантиране на равен достъп до правосъдие; отново заявява, че наличието на подходящи ресурси, включително инфраструктура и персонал, е от решаващо значение за подобряването на правосъдните системи;

4. призовава държавите членки, държавите кандидатки и потенциални кандидатки да предприемат необходимите мерки, за да гарантират структурно независими, ефикасни и безпристрастни независими съдебни системи, както и достъп до безплатна правна помощ, съгласно техните задължения според правото на ЕС и националното право, като по този начин осигурят равен достъп до правосъдие за всички, което е от съществено значение, за да могат гражданите да упражняват правата си, да се борят срещу дискриминацията и да търсят отговорност от лицата, вземащи решения; отново изтъква необходимостта от конкретни действия за подобряване на достъпа, особено за маргинализираните и уязвимите групи;

5. подчертава, че гарантирането на независимост на съдебната власт и ефективен достъп до правосъдие изисква най-малкото

автоматизирани системи за разпределяне на делата на случаен принцип, с тясно определени и подлежащи на преразглеждане основания за дерогация; прозрачни, основани на върховенството на закона и деполитизирани процедури за назначаване и повишаване, за да се гарантира, че мнозинството на съдебните съвети или еквивалентните органи се състои от членове, избрани от техните колеги съгласно стандартите на Венецианската комисия, и че изпълнителната власт не може да упражнява дискреционен контрол върху назначенията, включително по отношение на председателството на съда и върховните съдилища; стабилни и обективни правила и адекватни възнаграждения в съдебната система; достатъчно ресурси, включително финансиране, инфраструктура и квалифициран персонал;

6. припомня, че стабилните национални правни системи са абсолютно необходими в държавите членки, държавите кандидатки и потенциални кандидатки, като се има предвид, че Комисията разчита на националните съдебни органи за прилагане на правото на ЕС и че те са от основно значение за съдебното сътрудничество в целия ЕС и за насърчаването на взаимното доверие;

7. отбелязва, че Комисията е установила структурни предизвикателства във връзка с подобряването на ефективността, достъпността и качеството на съдебната система на някои държави членки и на държавите кандидатки и потенциални кандидатки; подчертава необходимостта да се подобри мониторингът на тези предизвикателства, особено в държавите в напреднал етап от процеса на присъединяване; изразява твърдо убеждение, че обучението е ключов фактор, който гарантира независимостта на съдиите, както и качеството и ефективността на съдебната система; призовава държавите членки да инвестират в съдебно обучение, цифровизация, правна помощ и достъп до правосъдие за маргинализираните и уязвимите групи; насърчава държавите членки да осигурят възможности за обучение на съдиите; изразява твърдо убеждение, че обучението следва да бъде мултидисциплинарно; отново заявява, че наличието на подходящи ресурси, включително обезпеченост с финансови средства, инфраструктура и квалифициран персонал, е от решаващо значение за ефективността и достъпността на съдебната система; изтъква изключителното значение на силната подкрепа на ЕС в тази област;

8. приканва държавите членки да се възползват от възможностите, предлагани от цифровизацията, за да се предостави възможност за опростяване, подобряване на ефикасността и достъпността, спестяване на време и намаляване на разходите за съхранение на данни;

9. подчертава сериозните опасения във връзка с прекомерното политическо влияние върху назначенията в съдебната система, дисциплинарните състави, повишенията и разпределението на делата, включително чрез новосъздадени съдебни структури, с които се заобикалят съществуващите гаранции и се улеснява намесата на изпълнителната власт, особено в Унгария;

10. припомня, че докладът относно върховенството на закона за 2025 г. сочи, че много от дълбоко вкоренените недостатъци, установени през предходните години, продължават да съществуват в Унгария, а именно независимостта на съдебната власт продължава да се поставя под въпрос, в прокуратурата все още липсват надеждни гаранции срещу политическо влияние, законодателните процеси все още са непрозрачни, с ограничени обществени консултации, а усилията за защита на свободата на медиите, плурализма и гражданското пространство не са дали значими резултати;

11. подчертава необходимостта от безпристрастност на съдиите; припомня, че назначаването и повишаването на съдиите трябва да се определя единствено от тяхната квалификация, тъй като съдиите са от съществено значение за гарантиране на независимостта на съдебната власт; припомня, че критериите за номиниране и назначаване на висши съдебни длъжности трябва да бъдат напълно прозрачни и без неправомерна политическа или външна намеса; припомня, че прозрачните и безпристрастни процедури трябва да се прилагат също и за освобождаването от длъжност на съдии; призовава Комисията да наблюдава и гарантира, че принципът на запазване на равнището на защита, както е изяснен в съдебната практика на Съда на ЕС, се спазва изцяло от държавите членки, по-специално по отношение на назначаването на съдии, така че да се предотврати всяко отстъпление в областта на независимостта на съдебната власт;

12. припомня необходимостта да се гарантира автономността на прокуратурата, като по този начин се предотврати всякаква политическа намеса в нейната работа; призовава държавите членки да укрепят допълнително гаранциите за безпристрастност на прокурорите с оглед на различаващите се структури на националните прокуратури; настоятелно ги призовава да постигнат напредък в съответствие с препоръките на доклада за върховенството на закона от 2025 г., включително засилена защита на независимостта на съдебната власт и автономността на прокурорите в контекста на парламентарните разследвания, както и мерки като отделяне на мандата на главния прокурор от този на правителството; призовава Комисията да извърши преглед на осъществените реформи в това отношение и да наблюдава тяхната ефективност; призовава за реформа на дисциплинарните процедури за съдиите и прокурорите, за да се предотврати използването им от

политическите органи за упражняване на контрол върху съдебната система и да се гарантира, че те се управляват от независими органи;

13. осъжда злоупотребата със съдебната система за политически цели, включително преследването на политически опоненти и намесата в разследванията за корупция; изтъква, че политически мотивираните наказателни преследвания подкопават общественото доверие в конституционните принципи и стандартите на ЕС; подчертава, че е важно да се гарантират автономността и независимостта на прокуратурата, като по този начин се предотврати всякаква политическа намеса в нейната работа, особено от страна на правителството; подчертава ролята на прозрачните процедури за назначаване на прокурорите като ключов фактор за поддържане на общественото доверие в наказателното правосъдие; осъжда злоупотребата с амнистии и помилвания в полза на политиците, тъй като тя застрашава принципа на равенство пред закона; подчертава своята загриженост относно многократните нападки срещу съдии и прокурори, които провеждат политически разследвания, привличащи общественото внимание, свързани със случаи на корупция и на злоупотреба с власт, извършвани срещу политически опоненти;

14. изтъква важната роля на националните съдебни съвети за запазването на независимостта на съдебната власт, тъй като те действат като буфер между съдебната власт и другите власти, включително по въпроси като назначаването, кариерното развитие, както и при управлението на правосъдната система;

15. подчертава, че когато съществуват съдебни съвети, техният състав и функциониране следва да бъдат в съответствие със стандартите, установени от Венецианската комисия и Съвета на Европа, включително че Съветът трябва да се състои или изключително от съдии, или, когато съставът е смесен, значително мнозинство от членовете трябва да бъдат съдии, избрани от своите колеги, докато членовете, които не са съдии, могат да бъдат назначавани чрез прозрачни демократични процедури, за да се гарантира плурализъм и легитимност, и че изпълнителната власт не може да упражнява дискреционен контрол върху назначенията, за да се гарантира независимост и да се предотврати неправомерно влияние, като това е одобрено от Съда на ЕС;

16. приветства извършената от Комисията в нейния доклад оценка на осъществените реформи и отбелязва, че някои държави членки са постигнали напредък и предприемат законодателни инициативи за укрепване на независимостта и ефективността на съдебните съвети там, където такива съществуват;

17. подчертава, че една ефективна и правилно функционираща съдебна система в държавите членки изисква независими адвокатски колегии и адвокати, които могат да изпълняват задълженията си свободно и без неправомерен натиск или намеса, като се има предвид тяхната решаваща роля за гарантирането на върховенството на закона и защитата на основните права и свободи; подчертава също така, че пълното зачитане на основните принципи на юридическата професия, включително поверителността между адвокат и клиент, е от съществено значение;

18. изразява съжаление относно факта, че все още съществуват опасения относно равнищата на възнаграждение на съдиите и съдебните служители в няколко държави членки, което води до непривлекателност на тези длъжности и до затруднения при намиране на кадри за заемането им;

19. изразява сериозна загриженост във връзка със засилващата се тенденция структурно да се поставя под въпрос ролята и легитимността на една независима съдебна система, като по този начин се затруднява правилното функциониране на съдебната система, и подчертава, че нейната независимост представлява предварително условие за легитимността на съдебната власт, възможността за изпълнение на съдебните решения и общественото доверие в правосъдието; припомня, че принципът на баланс на властите предполага, че никой публичен орган не може да избегне съдебния контрол, и изразява съжаление във връзка с посланията, които имат за цел да подкопаят легитимността на този контрол; припомня, че критиките към съдиите са неприемливи, когато целят да възпрепятстват или дискредитират упражняването на тази конституционна функция; прави ясно разграничение между основателните критики на съдебните решения и нападките, насочени към легитимността на националните и международните съдилища като институции; осъжда всеки опит, било то пряк или косвен, за оказване на влияние, сплашване или възпрепятстване на съдии при изпълнението на техните задължения, включително чрез дисциплинарен натиск или публични нападки, които уронват авторитета им; отново потвърждава, че легитимността на международните съдилища произтича от суверенната воля на държавите, които са ги създали, и от демократичните процедури, които уреждат избора на съдиите в тях, и че тяхната роля е от съществено значение за ефективната защита на основните права;

20. призовава Комисията да разгледа политическите нападки срещу съдии и съдебното сплашване, за да се гарантират независими съдебни системи, включително защита от политическа намеса; подчертава, че значителният брой заплахи и нападки, на които биват подложени специалисти в областта на правосъдието, и по-

специално адвокатите[63], представлява пряка заплаха за демокрацията и върховенството на закона; призовава държавите членки да подпишат и ратифицират Конвенцията на Съвета на Европа за защита на юридическата професия и да използват всички подходящи средства за гарантиране на защитата и свободата на изразяване на мнение на юристите; призовава Комисията незабавно да представи проект на решение на Съвета, което да даде възможност на ЕС да подпише и сключи конвенцията, и изтъква необходимостта от бързо постигане на съгласие относно това решение;

21. припомня, че професионалните сдружения на съдиите и прокурорите, заедно с участниците от гражданското общество, играят важна роля за насърчаване на принципите на правовата държава на място, за защита на независимостта на съдебната власт и за принос към обществения дебат;

22. призовава държавите членки да се въздържат от прекомерно използване на ускорени процедури или извънредни постановления, тъй като те оказват отрицателно въздействие върху стабилността и качеството на законотворчеството и демокрацията; призовава държавите членки да създадат прозрачни законодателни процеси след систематични консултации с различните заинтересовани страни;

23. приветства извършените национални реформи в някои държави членки за укрепване на независимостта на съдебната власт и призовава държавите членки, държавите кандидатки и потенциални кандидатки да продължат да предприемат необходимите мерки за гарантиране на независими съдебни системи и достъп до безплатна правна помощ, като по този начин осигурят равен достъп до правосъдие за всички;

24. приветства ролята на Европейската мрежа на омбудсманите и подчертава, че сътрудничеството не следва да се ограничава само до обмен на информация, по-специално чрез систематично използване на процедурите за проверка, за да се даде възможност на националните служби на Омбудсмана да търсят авторитетни отговори на равнището на ЕС, когато срещат пречки при прилагането на правото на ЕС, като по този начин се укрепва способността им за оказване на влияние по отношение на националните органи; изразява съжаление, че при изготвянето на доклада относно върховенството на закона невинаги се търси становището на службите на Омбудсмана по систематичен начин въпреки ключовата им роля за откриването

---

63 Съвет на адвокатурите и правните общества в Европа (CCBE), „CCBE report on threatening behaviour and aggression towards lawyers“ (Доклад на CCBE относно заплашителното поведение и агресията срещу адвокати), 2024 г.

на недостатъци при прилагането на правото на ЕС; поради това призовава за по-структурирано и последователно участие на националните омбудсмани в процесите на равнището на ЕС с цел по-добро определяне на системните проблеми, засягащи няколко държави членки, и подпомагане на Комисията при разглеждането на недостатъците в ефективното прилагане на правото на ЕС;

25. призовава държавите членки да укрепят независимостта на националните надзорни органи;

26. призовава ЕС и неговите държави членки да продължат да засилват подкрепата си за европейските и международните институции в областта на правосъдието, като се започне с укрепването на вътрешните механизми за съдебно сътрудничество, основани на взаимно доверие между съдебните системи на различните държави членки и държавите кандидатки и потенциални кандидатки;

27. приветства преразглеждането на Директивата за правата на жертвите[64], за да се преодолеят правните пропуски, като се гарантира, че жертвите могат да получат достъп до правосъдие и подкрепа, включително възможности за преразглеждане на решенията в наказателното производство по отношение на жертвите, разпоредби относно подкрепата и защитата на жертвите, достъп до обезщетение, както и ефективно събиране на данни, по-добро разпределение на ресурсите за защита на правата на жертвите на престъпления, зачитане на неприкосновеността на личния им живот и защитата на техните лични данни при съобщаването за престъпление, независимо от статута им на пребиваване, както и че личните им данни не се предоставят на извършителя;

28. подчертава, че неизпълнението на национални и международни съдебни решения продължава да бъде системен проблем в някои държави членки, както се подчертава в неотдавнашните констатации на Агенцията на Европейския съюз за основните права и в изявленията на заинтересованите страни; отбелязва със сериозна загриженост нарастващия брой на изостаналите дела и бавния напредък в изпълнението на водещите решения на Европейския съд по правата на човека в целия ЕС, както е видно от факта, че до 1 януари 2025 г. все още предстои пълното изпълнение в държавите – членки на ЕС, на 650 водещи решения на ЕСПЧ, в сравнение с 624 през януари 2024 г. и 616 през

---

64 Директива 2012/29/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 г. за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления и за замяна на Рамково решение 2001/220/ПВР на Съвета (ОВ L 315, 14.11.2012 г., стр. 57, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2012/29/oj).

предходната година; отбелязва също така, че 45,7% от постановените през последните десет години водещи решения по отношение на държавите – членки на ЕС, все още не са изпълнени, в сравнение с 44% в края на 2023 г. и 40% в края на 2022 г.; отбелязва освен това, че до края на 2024 г. средният период на изпълнение за водещите решения на ЕСПЧ по отношение на държавите – членки на ЕС, е достигнал 5 години и 4 месеца в сравнение с 5 години и 2 месеца през 2023 г. и 5 години и 1 месец през 2022 г., което откроява структурен и влошаващ се дефицит на съответствието[65]; счита, че Комисията следва да разглежда сериозното неизпълнение като приоритетна тема в политическия диалог с националните правителства и парламенти;

29. изтъква ключовата роля на Съда на ЕС за утвърждаването на принципите на правовата държава в целия ЕС; подкрепя допълнителни инициативи за увеличаване на ресурсите и капацитета на Съда на ЕС за ефективно справяне с допълнителните предизвикателства пред върховенството на закона;

30. призовава държавите членки да изпълнят незабавно висящите решения на Съда на ЕС и на ЕСПЧ; предлага институциите на ЕС да създадат звено за мониторинг, което да се основава на и при необходимост да укрепва съответните съществуващи структури и ресурси на институциите и агенциите на Съюза, да наблюдава изпълнението на решенията на Съда на ЕС и на ЕСПЧ, свързани с демокрацията, принципите на правовата държава и основните права в ЕС и държавите кандидатки, и призовава Комисията да разработи публично информационно табло или еквивалентен инструмент за проследяване на това изпълнение, да интегрира изцяло съответните констатации в годишния доклад относно върховенството на закона и систематично да издава адаптирани, специфични за всяка държава препоръки, със специален фокус върху държавите членки, които системно не изпълняват решенията на Съда на ЕС и на ЕСПЧ; призовава Комисията да анализира данните относно неспазването на специфичните за всяка държава становища на органите по договорите на ООН, като използва данните, събрани от агенциите на ЕС, по-специално Агенцията за основните права; отново заявява, че ефективното изпълнение на съдебните решения е от съществено значение, за да се гарантира защитата на основните права, залегнали в ДЕС, ДФЕС, Хартата и ЕКПЧ;

31. настоятелно призовава Комисията да използва по-решително инструментите за правоприлагане в случаите на продължаващо неизпълнение, като прави оценка дали те оправдават производство по член 258 от ДФЕС, член 260 от ДФЕС, и когато е

---

65 Европейска мрежа по прилагане, доклад за 2025 г.

целесъобразно, бюджетна обвързаност с условия;

32. призовава държавите членки да приемат мерки в подкрепа на изпълнението с ясни срокове, отговорности и парламентарен контрол, както и да защитават независимостта на съдебната власт и да гарантират, че националните съдилища не се възпрепятстват при последователното прилагане на съдебната практика на ЕСПЧ и Съда на ЕС;

33. припомня, че принципите на правовата държава се подкопават, когато демократично приети закони срещат институционални пречки или съпротива от страна на някои съдебни или административни сектори, по-значими от преглед за законосъобразност или надзор, като по този начин се възпрепятства правилното им прилагане; подчертава, че демократичните държави трябва да гарантират механизми за политическо и социално помирение, да предотвратяват отдаването на прекомерно съдебно измерение на политическите конфликти и да укрепват демократичния диалог;

34. подчертава ясната връзка между отстъплението от принципите на правовата държава и сериозните нарушения на основните права, включително липсата на справедлив процес за задържаните лица, злоупотребата с предварителното задържане, подбуждането към омраза в политическия и институционалния дискурс и ограничителните мерки, насочени срещу организациите на гражданското общество; твърдо вярва, че Комисията следва да оценява начина, по който държавите членки се справят с тези нарушения на принципите на правовата държава и основните права, и да увеличи усилията си за гарантиране на достъпна, ефективна и безпристрастна съдебна система; отбелязва с тревога използването на извънредни правни процедури и изпълнителни укази за промяна на правната среда извън обхвата на обичайния парламентарен контрол по подобие на модели, които по-рано са били определени за несъвместими с разделението на властите;

35. призовава Комисията да разгледа условията в затворите като проблем, свързан с принципите на правовата държава, с оглед на широко разпространената пренаселеност, неподходящите условия на живот и нарастващия процент на самоубийства, които застрашават основните права на задържаните лица в системите за лишаване от свобода на държавите членки; призовава държавите членки спешно да предприемат мерки, за да гарантират, че условията на задържане в затворите, включително центровете за непълнолетни лица, са в съответствие със стандартите за основните права, чрез преодоляване на пренаселеността, осигуряване на достъп до медицински грижи и психологическа подкрепа и засилване на мерките за превенция на самоубийствата; приветства

инициативите, предприети от някои държави членки за преодоляване на пренаселеността, и подчертава необходимостта от допълнителни структурни мерки, включително съгласувани стратегии за намаляване на затворническата популация и отдаване на приоритет на мерките, невключващи лишаване от свобода, и други алтернативи на лишаването от свобода;

Рамка за борба срещу корупцията

36. отново заявява, че корупцията е сериозна заплаха за демокрацията, принципите на правовата държава и справедливото третиране на всички граждани, че възпрепятства икономическото развитие, подкопава общественото доверие в институциите и създава уязвимости, които могат да бъдат използвани от външни участници както на национално равнище, така и на равнището на ЕС;

37. изразява съжаление, че общественото доверие в борбата с корупцията остава ниско, тъй като две трети от европейците считат, че случаите на корупция по високите етажи не се преследват в достатъчна степен, повече от половината са на мнение, че действията на правителството са неефективни, а почти половината се съмняват в безпристрастното прилагане на мерките за борба с корупцията; изтъква значителните пропуски в механизмите за докладване и обществената осведоменост; счита това за ясен сигнал, че ЕС трябва да засили работата си за предотвратяване на корупцията и борба с нея;

38. изразява дълбока загриженост във връзка със случаите на корупция в европейските институции и подчертава, че принципите на правовата държава изискват лицата, заемащи публична длъжност, да не могат да действат произволно или да злоупотребяват с властта си за лична изгода; призовава институциите на ЕС да прилагат изцяло принципите на добро управление, включително прозрачност, отчетност и интегритет;

39. подчертава, че пълноправното членство на ЕС в GRECO извън настоящия статут на наблюдател е необходимо, за да се преодолее съществуващата асиметрия, при която всички държави – членки на ЕС, се оценяват от GRECO, а самите институции на ЕС – не, което ограничава последователността в уредбата на ЕС относно почтеността; подчертава, че от Комисията не би могло разумно да се очаква да си прави самооценка по въпросите на почтеността и борбата с корупцията и че използването на признат, независим външен мониторинг е от съществено значение, за да се гарантират надеждността, прозрачността и общественото доверие; подчертава, че е важно да се изпрати ясен политически сигнал, че самите институции на ЕС подлежат на същото равнище на контрол и стандарти както националните органи; припомня, че членството на ЕС в GRECO

би укрепило привеждането в съответствие на правилата, би гарантирало методологична съгласуваност, би подобрило прозрачността, отчетността и ефикасността при управлението на средствата на ЕС, законодателния процес и работата на институциите на ЕС, като същевременно би засилило сътрудничеството с държавите членки, държавите кандидатки и съседните държави в борбата с корупцията;

40. призовава Комисията бързо да приключи преговорите за пълноправното членство на ЕС в GRECO; отбелязва, че присъединяването на ЕС може да следва два правни пътя – или чрез пряко искане за присъединяване към споразумението с GRECO, или по-лесно – чрез присъединяване към една или двете Конвенции на Съвета на Европа за борба с корупцията (ETS № 173 и/или 174), което автоматично ще доведе до членство в GRECO; поради това призовава Комисията да поеме незабавно по най-ефективния правен път към пълноправно членство в GRECO и да гарантира, че годишният доклад относно върховенството на закона обхваща и институциите на ЕС;

41. настоятелно призовава държавите членки да изпълнят изцяло всички препоръки на GRECO към Съвета на Европа;

42. призовава държавите членки да публикуват, приемат, актуализират, наблюдават, прилагат и преразгледат своята национална стратегия за предотвратяване на корупцията и борбата с нея, като определят цели, приоритети и съответните мерки и начините за постигане на тези цели, за да се гарантира, че действията срещу корупцията са включени във всички съответни сектори на политиката;

43. признава основната роля на Европейската прокуратура за защитата на принципите на правовата държава и борбата с корупцията в ЕС, както и за ефективната защита на финансовите интереси на ЕС от престъпни дейности; насърчава Комисията в последващите си доклади да следи внимателно равнището на сътрудничество на всички държави членки с Европейската прокуратура и да използва в пълна степен своите инструменти, когато сътрудничеството е недостатъчно; подкрепя засилването на мониторинга, координацията и оперативните правомощия на Европейската прокуратура с цел укрепване на способността ѝ за разследване и наказателно преследване на корупцията в държавите членки; призовава Комисията да ускори преразглеждането на Регламента за Европейската прокуратура, за да засили оперативното сътрудничество и подкрепата за анализа на данни между Европейската прокуратура и Европол; настоятелно призовава всички държави членки, които все още не са направили това, да се присъединят към Европейската прокуратура, за да се повиши ефективността на борбата с корупцията, особено по отношение на защитата на средствата на

ЕС;

44. призовава държавите членки, държавите кандидатки и потенциалните кандидатки, както и институциите, органите, службите и агенциите на ЕС, да установят или засилят превантивните мерки срещу корупцията, например специализирани и независими институции за борба с корупцията, прозрачно управление на средствата на ЕС, засилено или правилно прилагане на изискванията за прозрачност при вземането на решения, като регистри на лобистите и задължения за докладване относно политическото финансиране, като гарантират високо равнище на прозрачност в съответните области на политиката на ЕС, кодекси за поведение за държавните служители, задължителни декларации за имущественото състояние и тяхната проверка, системи за ранно предупреждение и ясни правила относно практиките на конфликт на интереси и кадрова въртележка между държавния и частния сектор;

45. призовава всички институции, органи, служби и агенции на ЕС да засилят своите мерки за борба с корупцията по отношение на разкриването и управлението на конфликтите на интереси, свободния достъп до информация, правилата, уреждащи взаимодействието на институциите, органите, службите и агенциите на ЕС с частния сектор;

46. призовава агенциите, службите и институциите на ЕС като Европол, Евроюст, Европейската сметна палата, Европейската прокуратура и Европейската служба за борба с измамите (OLAF) да подобрят своето сътрудничество, по-специално чрез преглед и укрепване на архитектурата на ЕС за борба с измамите, включително като гарантират, че OLAF разполага с достатъчно ресурси, за да се гарантира по-ефективно разкриване, предотвратяване и наказателно преследване на нарушенията на принципите на правовата държава, когато те имат преки или непреки последици за финансовите интереси на Съюза;

47. призовава за засилване на превантивните мерки срещу практиките на кадрова въртележка в съдебната система, по-специално в държавите кандидатки и потенциални кандидатки, за да се предотврати заемането на правителствени и политически длъжности от съдии и прокурори, което би могло да доведе до конфликти на интереси и да навреди на почтеността и безпристрастността на съдебната система;

48. изразява дълбока загриженост относно положението в някои държави членки, в които специализираните органи за борба с корупцията са били премахнати, превърнати в по-малко независими структури или техните правомощия са били преразпределени по начини, които намаляват тяхната

независимост или позволяват правомощията на прокуратурата или полицията да бъдат използвани за политически цели; отбелязва, че тези действия доведоха до рязък спад в разследванията и наказателните преследвания по дела за корупция, включително дела за корупция по високите етажи на властта, и подкопават ефективността на националните рамки за борба с корупцията, както е посочено в последните експертни анализи; изтъква, че прокуратурата е ключов елемент от капацитета на дадена държава членка да се бори срещу престъпността и корупцията; изразява съжаление относно всяка правителствена или политическа намеса в разследвания, включително за корупция и свързани с нея престъпления;

49. призовава държавите членки да гарантират независимостта, безпристрастността и адекватното обезпечаване с ресурси на дисциплинарните съвети, прокуратурите, агенциите за борба с корупцията и съдебната система в съответствие с Конвенцията на Организацията на обединените нации срещу корупцията (UNCAC) и на GRECO;

50. приветства новата Директива относно борбата с корупцията, която актуализира и укрепва правната рамка на ЕС в съответствие с Конвенцията на ООН срещу корупцията; приветства по-специално хармонизирането на равнището на ЕС на определението за основни корупционни престъпления, включително подкупите в публичния и частния сектор, присвояването на публични средства, търговията с влияние, възпрепятстването на правосъдието, незаконното обогатяване, укриването и сериозните злоупотреби с публична длъжност; припомня, че престъплението злоупотреба с власт и други подобни престъпления попадат в обхвата на директивата, представляват неразделна част от регулаторната рамка за борба с корупцията и за прозрачността и противоречат на международните конвенции за борба с корупцията; приветства засилването на наказателните санкции както за физически, така и за юридически лица, включително лишаването от свобода за най-малко три до пет години, забраната за кандидатиране за публична длъжност и лишаването от достъп до публични средства, както и основани на оборота глоби за дружествата; отбелязва укрепените правила относно подсъдността, които дават възможност на държавите членки да преследват по наказателен ред някои престъпления, извършени в чужбина; приветства подобрената превантивна уредба, включително задължението за наличие на специализирани органи за борба с корупцията или организационни звена, извършване на редовни оценки на риска и осигуряване на защита за лицата, сигнализиращи за нередности, и лицата, които сътрудничат на правосъдието; изтъква, че в Директивата относно борбата с корупцията се посочва, че при пълно зачитане на всички съответни правила в националните конституции, конституционни

принципи и закони неправомерното освобождаване на физически лица, по-специално на лица, заемащи публична длъжност, от отчетност за корупционни престъпления може да подкопае общественото доверие по начин, който е несъвместим с целите на тази директива; освен това подчертава, че държавите членки следва да разполагат със система за записване, изготвяне и предоставяне на анонимизирани статистически данни относно броя на помилванията, свързани с присъди по членове 7, 8, 9 и 10 от директивата; настоятелно призовава държавите членки да приложат незабавно и изцяло Директивата относно борбата с корупцията;

51. подчертава, че принципите на правовата държава изискват длъжностните лица, както в институциите на ЕС така и в държавите членки, да действат прозрачно и в обществен интерес, без злоупотреба с власт или произволно вземане на решения; призовава държавите членки и държавите кандидатки и потенциални кандидатки да насърчават култура на почтеност чрез редовно обучение за борба с корупцията за държавните служители, правоприлагащите и съдебните органи и чрез активно участие на гражданското общество;

52. подчертава, че свободата на информация и достъпът до информация от обществен интерес е основно право и съществен компонент на прозрачността, демократичната отчетност и борбата с корупцията; отбелязва, че докладът на Комисията относно върховенството на закона системно обхваща тази област, в т.ч. необоснованите ограничения, забавянията или пречките пред достъпа до публична информация; призовава държавите членки да гарантират навременен, ефективен и недискриминационен достъп до информацията, съхранявана от публичните органи, и да се въздържат от законодателни или административни мерки, които ограничават прозрачността или възпрепятстват обществения контрол, ако те са несъвместими с Хартата на основните права на ЕС;

53. изразява загриженост, че неотдавнашните реформи в областта на наказателното право за намаляване на санкциите и съкращаване на давностните срокове за корупционни престъпления са довели до прекратяване на стотици свързани с корупция дела, включително тези, включващи тежки престъпления, което отслабва възпирането, насърчава климат на безнаказаност и подкопава доверието в публичните институции;

54. отбелязва, че в Унгария концентрацията на влияние на изпълнителната власт върху прокурорите, съчетана със законодателни реформи, които позволяват прекратяването на дела за корупция или отслабването на санкциите, наподобява моделите на систематично отстъпление, установени по-рано от Парламента в контекста на производствата по член 7 от ДЕС;

55. настоятелно призовава държавите членки и държавите кандидатки и потенциални кандидатки, да гарантират бързи, задълбочени и безпристрастни разследвания на случаите на корупция, като се дава особен приоритет на случаите, засягащи високопоставени длъжностни лица, с цел защита на принципите на правовата държава, поддържане на общественото доверие и гарантиране на отчетност на всички равнища на управление; освен това призовава държавите членки да предприемат последващи действия по тези случаи в разумен срок, така че да не се насърчава усещането за безнаказаност сред гражданите;

56. призовава държавите членки да приведат в съответствие своите правни разпоредби относно наказателната отговорност на високопоставените длъжностни лица, както е определено в Директивата относно борбата с корупцията, и да намалят правните и процедурните пречки, които възпрепятстват съдебните органи бързо да разглеждат съответните случаи;

57. призовава Комисията систематично да докладва и да прави разграничение между резултатите в разследванията, повдигането на обвинения и окончателните присъди по дела за корупция по високите етажи на властта във всяка държава членка; освен това призовава Комисията да определи ситуациите на продължаваща безнаказаност като структурни уязвимости със значителни последици за защитата на бюджета на ЕС и да включи тези констатации в главата за борба с корупцията в доклада относно върховенството на закона;

58. признава решаващата роля на лицата, сигнализиращи за нередности, в разкриването на случаи на корупция и насърчаването на прозрачността както в публичния, така и в частния сектор; подчертава необходимостта да се гарантира, че те са ефективно защитени срещу ответни действия с цел отмъщение и тормоз; призовава за допълнителното укрепване на независимите и автономни органи за защита на лицата, сигнализиращи за нередности, и за тяхното интегриране в по-широки национални рамки за борба с корупцията; настоятелно призовава държавите членки и държавите кандидатки да защитават и допълнително да укрепят защитата за лицата, сигнализиращи за нередности, и журналистите, които съобщават за корупция или лошо управление на средствата на ЕС, като гарантират поверителни канали за подаване на сигнали, ефективни средства за правна защита срещу ответни действия с цел отмъщение и защита на разследващата журналистика и свободата на изразяване на мнение; призовава за въвеждане в наказателното право на специфични утежняващи обстоятелства за престъпления, извършени срещу журналисти, когато тези деяния са мотивирани от професионалната им дейност или са свързани с нея;

Защита на журналистите и медиен плурализъм и свобода

59. заявява, че убийството на разследващи журналисти представлява пряка атака срещу принципите на правовата държава, тъй като не само подкопава способността на гражданите и институциите да търсят отговорност от управляващите, но и представлява една от най-крайните форми на цензура, която застрашава пряко свободата на изразяване на мнение и функционирането на демократичните институции; подчертава, че заплахите, тормозът и кампаниите срещу журналисти, включително тези, които са политически мотивирани, създават възпиращ ефект върху разследващата журналистика и трябва да мотивират провеждането на бързи, задълбочени, независими и ефективни разследвания;

60. решително осъжда наблюдението на журналисти, по-специално чрез шпионски софтуер, включително случая Paragon Graphite, както и нападенията срещу журналисти и участници от гражданското общество в няколко държави членки, което представлява нарушение на свободата на изразяване на мнение и свободата на медиите и подкопава принципите на демокрацията; изтъква значението на защитата на журналистите и поверителността на техните съобщения от всяка форма на незаконно или произволно наблюдение; приветства усилията, насочени към укрепване на гаранциите срещу подобни практики; изтъква необходимостта от укрепване на съществуващите гаранции, включително съдебния контрол, оценките на необходимостта и пропорционалността и ефективните механизми за правна защита, както и прилагането на правото на ЕС;

61. изразява загриженост относно ограничените последващи действия на Комисията във връзка с препоръките на анкетната комисия на Парламента за разследване на използването на Pegasus и еквивалентен шпионски софтуер и счита, че тяхното цялостно и навременно изпълнение би увеличило значително способността на ЕС да предотвратява злоупотреби и да отстоява основните права; призовава Комисията да докладва редовно на Парламента, и по-специално на неговата комисия по граждански свободи, правосъдие и вътрешни работи (LIBE) за състоянието на изпълнението на тези препоръки; призовава Комисията да разгледа използването на шпионски софтуер срещу журналисти в бъдещия си доклад относно върховенството на закона, тъй като то оказва пряко въздействие върху свободата на медиите, медийния плурализъм и безопасността на журналистите; отчита, че вследствие на опасенията, изразени на равнището на ЕС, някои държави членки са въвели реформи, насочени към подобряване на надзора, прозрачността и отчетността при използването на технологии за наблюдение;

62. отбелязва със загриженост използването на все по-инвазивни

технологии за наблюдение, включително основани на ИИ инструменти, по-специално когато тяхното внедряване може непропорционално да засегне основните права, като неприкосновеността на личния живот, свободата на събранията или свободата на медиите; подчертава, че основаните на ИИ технологии за наблюдение, включително биометричните системи, например лицевото разпознаване, представляват висок риск що се отнася до зачитането на основните права и че когато се използват, те трябва да подлежат на предварително съдебно разрешение и прозрачен надзор; призовава Комисията да направи оценка дали националните практики, включващи биометрично наблюдение или мащабно събиране на данни, пораждат системен риск за върховенството на закона;

63. изразява дълбока загриженост относно все по-честите добре документирани твърдения за незаконно наблюдение и шпионаж, насочени към институциите на ЕС; подчертава, че ако бъдат потвърдени, тези практики ще представляват сериозна заплаха за върховенството на закона, разделението на властите, демократичния контрол и почтеността на процесите на вземане на решения в ЕС;

64. припомня, че внедряването на шпионски софтуер, като се има предвид неговият силно инвазивен характер, представлява сериозна намеса в основните права, подкопава взаимното доверие между държавите членки и може да наруши функционирането на единния пазар и политиките на ЕС; призовава за пълна прозрачност, ефективен и независим контрол върху такива практики и конкретни корективни мерки, включително на равнището на ЕС, за да се гарантира отчетност; отново заявява, че наблюдението трябва да се извършва в съответствие със закона, да служи на законна цел, да бъде строго необходимо и пропорционално и да подлежи на строги гаранции; подчертава, че всяка злоупотреба с инструменти за наблюдение, която е надлежно установена чрез справедлив процес, трябва да има конкретни последици съгласно правните и финансовите инструменти на ЕС;

65. продължава да бъде дълбоко загрижен, че собствеността върху медиите, независимо дали е публична или частна, остава силно концентрирана в множество държави членки, държави кандидатки и потенциални кандидатки, което представлява риск за разнообразието от информация и гледни точки; изразява загриженост във връзка с нарастващата политическа намеса в управлението, администрирането и персонала на обществените медии, което подкопава тяхната независимост; изтъква демократичното значение на независимите и добре финансирани обществени медии; призовава държавите членки, държавите кандидатки и потенциални кандидатки да приемат законодателни рамки за предотвратяване на хоризонталната

концентрация, за гарантиране на прозрачност на собствеността и управлението, включително чрез публични регистри на действителните собственици, гарантиране на прозрачно разпределяне на публични средства и установяване на независими механизми за надзор и спазване, за да се гарантира редакционната и журналистическата независимост и ролята на медиите като обществен страж;

66. осъжда всяка неправомерна политическа намеса в управлението на обществените медии и отбелязва със загриженост структурните реформи в някои държави членки, които увеличават политическото влияние върху процедурите за назначаване и освобождаване от длъжност, както и използването на контролирано от държавата рекламиране, политически повлияни регулаторни органи и консолидиране на медиите в проправителствени конгломерати, които заедно подкопават медийния плурализъм и ограничават достъпа до независима информация; призовава държавите членки да гарантират прозрачни, открити, ефективни и недискриминационни процедури за назначаване на ръководни органи въз основа на обективни и пропорционални предварително установени критерии в съответствие с член 5 от Европейския акт за свободата на медиите, и настоятелно призовава Комисията да следи отблизо националните реформи, които могат да подкопаят медийния плурализъм и независимостта на обществените медии; изтъква, че независимите и надеждни медии, включително обществените медии, които не са под политически контрол, са абсолютно необходими за демократичната отчетност, тъй като дават възможност на гражданите да контролират управляващите и да разкриват корупция и злоупотреба със служебно положение;

67. припомня, че онлайн платформите като Instagram, Tiktok и X са основни източници на новини, особено за по-младите аудитории; изразява загриженост, че системите за препоръчване могат да увеличат поляризиращото съдържание и да създадат информационни „ехо камери“, което създава сериозни рискове за демократичния дебат и медийния плурализъм; призовава Комисията да гарантира ефективното прилагане на Акта за цифровите услуги[66], по-конкретно по отношение на отговорността на платформите за смекчаване на системните рискове за медийния плурализъм и гражданския диалог;

68. приветства инициативите за насърчаване на свободни, независими и плуралистични медии, като например Европейския

---

66 Регламент (ЕС) 2022/2065 на Европейския парламент и на Съвета от 19 октомври 2022 г. относно единния пазар на цифрови услуги и за изменение на Директива 2000/31/ЕО (Акт за цифровите услуги) (ОВ L 277, 27.10.2022 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj).

акт за свободата на медиите (ЕАСМ); изразява съжаление обаче, че в повечето държави членки ЕАСМ все още далеч не се прилага ефективно; призовава държавите членки незабавно да изпълнят задълженията си, за да гарантират неговото бързо и пълно прилагане, включително прозрачността при разпределянето на държавната реклама онлайн и офлайн, както и гарантирането на медийния плурализъм и редакционната независимост; призовава Комисията да предостави подкрепа на държавите членки при транспонирането на ЕАСМ в националното законодателство, да наблюдава неговото прилагане и да обмисли производства за установяване на нарушение, когато задълженията не са изпълнени; призовава Комисията активно да подпомага държавите членки при прилагането на ЕАСМ, включително чрез приемане на тълкувателни насоки, когато е необходимо, и да следи отблизо ефективното му прилагане, по-специално в държавите членки, в които независими източници са изразили опасения по отношение на свободата на медиите; подчертава, че като се има предвид пряката приложимост на регламента, журналистите и заинтересованите страни вече имат право да се позовават на него пред националните съдилища и Съда на ЕС;

69. призовава държавите членки и държавите кандидатки да гарантират защитата на журналистите и другите медийни специалисти в ЕС в съответствие с препоръки (ЕС) 2021/1534[67] и (ЕС) 2022/758[68] на Комисията; подчертава, че защитата на журналистите трябва да обхваща не само ефективни мерки за физическа безопасност, но и гаранции срещу онлайн заплахи, тормоз и цифрови атаки, както и достъп до информация без ненужни пречки;

70. осъжда речта на омразата, както онлайн, така и офлайн, включително в традиционните медии, в социалните медии и на обществени места, тъй като тя съставлява сериозна заплаха за демокрацията и принципите на правовата държава; призовава за по-строго прилагане на медийните разпоредби, за да се гарантира разнообразна и приобщаваща медийна среда; подчертава, че обществените фигури трябва да дават пример,

---

67 Препоръка (ЕС) 2021/1534 на Комисията от 16 септември 2021 г. относно гарантирането на защитата, сигурността и овластяването на журналистите и другите медийни специалисти в Европейския съюз (ОВ L 331, 20.9.2021 г., стр. 8, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/1534/oj).

68 Препоръка (ЕС) 2022/758 на Комисията от 27 април 2022 г. относно защитата на журналистите и защитниците на правата на човека, които се ангажират с участието на обществеността, от стратегически съдебни производства („стратегически съдебни производства, насочени срещу участието на обществеността“) (ОВ L 138, 17.5.2022 г., стр. 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2022/758/oj).

като гарантират почтен дебат; припомня, че свободата на изразяване на мнение е основополагащо право и не следва да бъде неоправдано ограничавано; подчертава, че свободата на изразяване не трябва да се използва за оправдаване на език на омраза или престъпления от омраза; призовава държавите членки да отменят или изменят законодателство, което не е в съответствие с европейските и международните стандарти по отношение на свободата на изразяване и обществения дебат;

71. припомня, че свободата на изразяване на мнение е крайъгълен камък на демократичните общества и съществен елемент от върховенството на закона; със загриженост отбелязва увеличаващите се административни и наказателни мерки, насочени към представители на академичните среди, журналисти и защитници на правата на човека;

72. призовава държавите членки да въведат изцяло и своевременно Директивата за борба със стратегическите съдебни производства, насочени срещу участието на обществеността[69]; и Препоръка (ЕС) 2022/758 на Комисията; настоятелно призовава държавите членки да надхвърлят минималното транспониране и да приемат всеобхватни национални мерки за борба със стратегическите съдебни производства, насочени срещу участието на обществеността, за да защитят журналистите и други лица от сплашване, клевета или ограничения върху упражняването на тяхната професия;

73. препоръчва при транспонирането на директивата държавите членки да разширят прилагането ѝ, така че да включи и националните дела, тъй като повечето случаи на стратегически съдебни производства, насочени срещу публично участие, протичат на национално равнище; насърчава приемането на механизми за прекратяване на иска на ранен етап, ефективни правила за прехвърляне на разходите, възпиращи санкции срещу злоупотреби с предявяването на съдебни искове и солидна защита и мерки за подкрепа за засегнатите журналистите и другите лица.

74. призовава Комисията спешно да разгледа предложения или допълнителни инструменти за справяне със стратегическите съдебни производства, насочени срещу участието на обществеността, които не са обхванати от настоящата рамка на ЕС, и да проучи изменения за разширяване на обхвата на

---

69 Директива (ЕС) 2024/1069 на Европейския парламент и на Съвета от 11 април 2024 г. относно защитата на лицата, ангажирани в публично участие, срещу явно неоснователни искове или съдебни производства, с които се злоупотребява („стратегически съдебни производства, насочени срещу публично участие“) (ОВ L, 2024/1069, 16.4.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1069/oj).

директивата отвъд трансграничните случаи, като се гарантира високо и еднакво равнище на защита в целия ЕС;

75. приканва Комисията да оцени дали санкциите на ЕС за борба с дезинформацията са в съответствие с изискването за пропорционалност съгласно правото на ЕС и с член 11 от Хартата, като същевременно напълно признава легитимната цел за приемане на политики за справяне с дезинформацията и манипулирането на информация; счита, че правото на изслушване и подходящите правни гаранции трябва да бъдат гарантирани, преди Съветът да приложи такива мерки, особено когато съществува риск от подкопаване на правата на гражданите на ЕС, по-специално на журналистите;

76. насърчава държавите членки да гарантират, че малцинствата могат ефективно да участват в медиите и да имат достъп до тях, както и да гарантират, че аудио-визуалните медийни услуги не съдържат подбуждане към насилие или омраза срещу малцинствата;

77. призовава държавите членки да създадат рамки, които да гарантират свободата за всеки да търси, получава и разпространява на информация, както и да гарантират, че националните координатори съгласно Законодателния акт за цифровите услуги могат да изпълняват пълноценно своята роля за улесняване на обмена на информация и сътрудничеството на равнище ЕС; подчертава значението на навременното и ефективно прилагане на Акта за цифровите услуги, за да се гарантира безопасна, прозрачна и отговорна онлайн среда; призовава държавите членки да гарантират, че при транспонирането на Директива (ЕС) 2016/343 относно презумпцията за невиновност изцяло се зачита свободата на изразяване на мнение и свободата на информация, гарантирани от член 10 от Европейската конвенция за правата на човека и член 11 от Хартата на основните права на Европейския съюз, и не се въвеждат ограничения за подаването на сигнали по въпроси от обществен интерес;

78. припомня значението на наблюдението на големите онлайн платформи и прилагането на Акта за цифровите услуги, включително разследванията на алгоритмичното манипулиране, засилването на речта на омразата, политическата пропаганда или липсата на надзор; подчертава значението на прозрачността на алгоритмите на платформите, на независимите одити и на механизмите за проверка на фактите за борба с дезинформацията и подчертава, че тези мерки следва да бъдат допълнени от гарантиран достъп до информация и насърчаване на медийната грамотност сред всички граждани;

79. подчертава, че широкомащабната дезинформация и

манипулирането на информация, които все повече се засилват от усъвършенствани системи с ИИ, представляват сериозни рискове за принципите на правовата държава и демократичните процеси; призовава Комисията и държавите членки да приложат изцяло Акта за цифровите услуги и Акта за изкуствения интелект[70], за да се гарантира прозрачност, отчетност и ефективно смекчаване на породените от ИИ системни рискове за върховенството на закона, по-специално в контекста на изборите;

Пространство на гражданското общество

80. изтъква решаващата роля на едно силно и невъзпрепятствано гражданско общество, включително организациите на местно или общностно равнище, профсъюзите, групите активисти, защитниците на правата на човека и неправителствените организации (НПО), както и независимите органи и омбудсманите, за насърчаването и утвърждаването на демокрацията, равенството, принципите на правовата държава и основните права, както и за гарантирането на отчетност за действията на участниците както от държавния, така и от частния сектор, посредством ролята им на пазители; припомня, че в този контекст Комисията признава, че в някои държави членки продължават да съществуват пречки пред създаването на благоприятна среда за работата на участниците от гражданското общество, както и необходимостта от допълнителни мерки за тях, като например специално обучение, повишаване на осведомеността и механизми за защита; настоятелно призовава Комисията да увеличи усилията си за засилване на защитата на всички тези участници и да гарантира условията, необходими за ефективното осъществяване на техните дейности; припомня нуждата от безопасна, подкрепяща и благоприятна среда за тях; насърчава гражданската ангажираност и участието в демократичните процеси;

81. признава ролята на гражданското общество и неправителствените организации за защитата на малцинствата и борбата с дискриминацията, като призовава за справедлив и равнопоставен достъп до подпомагане;

82. отново подчертава значението на провеждането на широки консултации при изготвянето на доклада за върховенството на закона; призовава Комисията да даде приоритет на посещенията

---

70 Регламент (ЕС) 2024/1689 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юни 2024 г. за установяване на хармонизирани правила относно изкуствения интелект и за изменение на регламенти (ЕО) № 300/2008, (ЕС) № 167/2013, (ЕС) № 168/2013, (ЕС) 2018/858, (ЕС) 2018/1139 и (ЕС) 2019/2144 и директиви 2014/90/ЕС, (ЕС) 2016/797 и (ЕС) 2020/1828 (Акт за изкуствения интелект) (ОВ L, 2024/1689, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj).

на място в държавите членки, тъй като те дават възможност за по-всеобхватна и отчитаща контекста оценка на положението;

83. подчертава значението на динамичното гражданско пространство и на правото на мирни събрания и свободата на сдружаване в целия ЕС, като подчертава, че тези права, защитени от международното право и Хартата, са от съществено значение за демокрацията и отчетността на правителството; отбелязва, че тези свободи се нуждаят от допълнително укрепване в някои държави членки; призовава държавите членки да гарантират защитата на свободата на събранията за всички и да гарантират безопасна, благоприятна и сигурна от правна гледна точка среда за нейното упражняване в съответствие с правото на ЕС и европейските и международните стандарти в областта на правата на човека; отбелязва със загриженост нарастващите ограничения, засягащи гражданското пространство в няколко държави членки, включително прекомерната административна тежест, кампаниите за оклеветяване и ограниченията на достъпа до ресурси, които създават възпиращ ефект и подкопават ролята на гражданското общество като пазител;

84. изразява дълбока загриженост относно многократните ограничения на свободата на събранията; подчертава критиките, отправени от Съвета на Европа, Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, Организацията на обединените нации и организациите на гражданското общество по отношение на някои закони, включително относимото законодателство в областта на сигурността, които не отговарят на изискването за пропорционалност, могат да отслабят правните гаранции и може да са в противоречие на международните задължения в областта на правата на човека; призовава държавите членки да се въздържат от приемане на закони или практики, които превантивно ограничават правото на мирни събрания, включително налагане без съдебен контрол на санкции или наказания на участниците в мирни демонстрации; припомня на държавите членки, че законите и практиките относно събранията и протестите трябва винаги да са в съответствие с международните стандарти в областта на правата на човека, включително чрез подходящо обучение в областта на правата на човека и управлението на тълпите за служителите на правоприлагащите органи; насърчава държавите членки да въведат подходящи процедури или механизми за регистриране на проверките на самоличността и призовава държавите членки да публикуват данни за нараняванията и смъртните случаи по време на протести, за да се повиши прозрачността и отчетността на правоприлагащите органи;

85. признава стратегията на ЕС за гражданското общество и мерките за укрепване на защитата, участието и устойчивото

финансиране, включително платформата на гражданското общество, Центъра за знания относно гражданското пространство и допълнителните инструменти за защита;

86. призовава държавите членки и Комисията да продължат да подобряват правната и регулаторната среда за гражданското общество, като същевременно гарантират, че всички ограничения на финансирането и дейностите на сдруженията са ясно обосновани, пропорционални, преследват легитимни цели от обществен интерес и са в пълно съответствие с правото на ЕС и европейските и международните стандарти в областта на правата на човека, включително ЕКПЧ;

87. изразява дълбока загриженост относно свиването на гражданското пространство и нарастващото преследване на организации на гражданското общество и защитници на правата на човека в ЕС, особено на тези, които работят в областта на борбата с расизма, справедливостта в областта на климата, правата на ЛГБТИК+ лицата, правата на жените, миграцията, включително хуманитарната помощ и помощта за бедстващи в морето лица, както и борбата с корупцията; настоятелно призовава Комисията систематично да наблюдава положението на тези организации в своите доклади относно върховенството на закона, тъй като свиващото се гражданско пространство представлява структурен проблем, свързан с принципите на правовата държава; призовава държавите членки да предоставят ефективна закрила на защитниците на правата на човека, включително механизми за бързо реагиране на заплахи;

88. изразява загриженост относно конституционните изменения, които подкопават правната сигурност и върховенството на правото на ЕС;

89. осъжда прекомерното и рутинно използване на ускорени законодателни процедури в Унгария, като значителна част от законите се приемат без подходящи консултации, което подкопава принципите на по-добро законотворчество, прозрачност, приобщаващ характер и демократичен контрол;

90. насърчава държавите членки да гарантират балансирана рамка, която подкрепя отчетността и прозрачността за всички субекти, които се стремят да влияят на публичната политика, като същевременно позволява на гражданското общество да функционира свободно, безопасно и ефективно; изразява загриженост във връзка с нарастващите правни и финансови ограничения, кампаниите за оклеветяване и криминализирането на организациите на гражданското общество и защитниците на правата на човека, включително неправомерното криминализиране на дейности на гражданското общество; призовава държавите членки да се въздържат от

непропорционални ограничения на свободата на събранията и сдруженията; отново подчертава значението на пълното прилагане на Директивата за борба със стратегическите съдебни производства, насочени срещу участието на обществеността, и Препоръка (ЕС) 2022/758 на Комисията за защита на организациите на гражданското общество; подчертава, че изискванията за докладване за НПО не трябва да надхвърлят строго необходимото и пропорционалното спрямо преследваните конкретни цели;

91. подчертава, че прозрачността и отговорността при използването на средствата на ЕС са основни компоненти на принципите на правовата държава; подчертава, че следва да бъдат въведени задължения за докладване и прозрачност, за да се гарантира, че средствата на ЕС се изразходват правилно, като същевременно се избягва ненужната тежест за организациите; счита, че действащото законодателство на ЕС относно контрола, надлежната проверка и прозрачността съставлява солидна основа, и подчертава, че ЕС следва да остане готов да преразгледа и укрепи рамката, ако бъдат установени недостатъци; призовава държавите членки и Комисията да гарантират разпределянето на подходящи и устойчиви финансови ресурси за организациите на гражданското общество и защитниците на правата на човека в съответствие с ясни критерии за допустимост и механизми за надзор, които да са в пълно съответствие със съществуващите правила за прозрачност, отчетност и разходване на средства, особено в контекста на свиването на гражданското пространство и увеличаването на административната тежест; във връзка с това счита, че Комисията и държавите членки следва да предоставят подходящо и последователно финансиране, отговарящо на поставените цели, за участниците, които работят за насърчаване на основните права, демокрацията и принципите на правовата държава, и подчертава, че достъпът до финансиране от ЕС трябва да бъде справедлив, прозрачен и недискриминационен; припомня, че решенията за финансиране трябва да се основават на обективни, прозрачни и недискриминационни критерии в съответствие с Договорите и Финансовия регламент, като се гарантира добро финансово управление и защита на финансовите интереси на ЕС;

92. подчертава важността на академичната свобода като неразделна част от принципите на правовата държава и настоятелно призовава държавите членки да защитават университетите от неправомерно политическо влияние или контрол над академичното управление и да гарантират автономността на институциите; насърчава държавите членки да стимулират култура на върховенство на закона чрез кампании за повишаване на осведомеността, информационни инициативи и действия, утвърждаващи демократичните ценности и принципи;

Основни права, равенство и недискриминация

93. подчертава, че защитата и утвърждаването на основните права представляват важен стълб на принципа на правовата държава и основно задължение за всички държави членки съгласно член 2 от ДЕС; подчертава, че тези права трябва да бъдат гарантирани в еднаква степен за всички лица без дискриминация чрез прозрачни законодателни процеси, ефективни съдебни средства за защита и механизми за независим надзор; подчертава, че принципите на правовата държава и основните права се подсилват взаимно и че нарушенията на принципите на правовата държава пряко подкопават упражняването на основните права;

94. подчертава, че всяко ограничаване на основните права и свободи трябва да е в съответствие с член 52, параграф 1 от Хартата, като осъжда законодателните практики, които водят до прекомерна сложност, правна несигурност или липса на разбираемост за гражданите;

95. подчертава, че правните уредби на държавите членки трябва да гарантират равенство пред закона и правото на недискриминация, включително в съдебните производства; призовава Комисията да действа решително в случаи на неизпълнение; подчертава, че всички мерки, засягащи свободното движение на хора, правата на пребиваване или събирането на семейството, трябва да са в съответствие с приложимото право на ЕС и Хартата, включително принципа на недискриминация, посочен в член 21 от нея;

96. припомня, че ефективният достъп до социална закрила, адекватен минимален доход и недискриминационни обществени услуги е от ключово значение за еднаквото упражняване на правата; призовава Комисията да обмисли как социалното изключване, крайната бедност и липсата на жилища възпрепятстват ефективния достъп до правосъдие и практическото упражняване на правата;

97. приветства Стратегията за равнопоставеност на ЛГБТИК+ лицата за периода 2026—2030 г. като ключова рамка за постигане на напредък в областта на равенството и недискриминацията в целия ЕС, по-специално чрез по-добро прилагане на правото на ЕС в областта на равенството, защитата и безопасността на ЛГБТИК+ лицата и активистите, укрепване на механизмите за мониторинг и отчетност, повишаване на осведомеността и обучение на ключови специалисти; призовава настоятелно Комисията да представи предложение за обвързваща забрана от ЕС на конверсионните практики във всички държави членки;

98. изразява дълбока загриженост относно дискриминационните мерки, въведени в някои държави членки под претекст за борба с т.нар. „пропаганда на ЛГБТИК“ и „джендър идеология“; припомня заключението на генералния адвокат по дело C-769/22[71], в което се констатира, че такова законодателство, когато не е обективно, научно и пропорционално обосновано, е несъвместимо с правото на ЕС и Хартата; подчертава, че тези мерки засилват стигматизацията, нарушават забраната на дискриминацията, свободата на изразяване на мнение и свободата на информация, нарушават личния и семейния живот и човешкото достойнство и не могат да бъдат обосновани с причините, изтъкнати от държавата членка; подчертава, че системната дискриминация срещу ЛГБТИК+ лицата поставя под въпрос ценностите, залегнали в член 2 от ДЕС, и засяга правния ред на ЕС като цяло; подчертава, че Комисията трябва да действа бързо и решително, когато държавите членки заобикалят правото на ЕС, по-специално Хартата на основните права, включително чрез ускорени производства за установяване на неизпълнение на задължения и временни мерки; осъжда дискриминационните конституционни реформи, засягащи равенството между половете и правата на ЛГБТИК+ лицата;

99. изразява съжаление относно липсата на напредък в политиките за равенство и недискриминация в някои държави членки и продължаващите пропуски в прилагането на съществуващото законодателство на ЕС за борба с дискриминацията подчертава, че комбинираната дискриминация срещу лица, принадлежащи към множество уязвими групи, продължава да бъде проблем в няколко държави членки с различна степен на правно признаване и защита и не е разгледана в достатъчна степен в настоящите рамки на ЕС за равенство и недискриминация; настоятелно призовава Съвета незабавно да постигне споразумение по хоризонталната директива за борба с дискриминацията; призовава за продължаване на действията на ЕС за борба с дискриминацията и престъпленията от омраза, насочени към ЛГБТИК+ лицата, жените, малолетните и непълнолетните лица, хората с увреждания, възрастните хора, мигрантите и лицата, принадлежащи към малцинства, така че да се гарантира ефективен достъп до правосъдие и правни средства за защита за жертвите;

100. призовава всички държави членки да защитават правата на ЛГБТИК+ лицата в пълно съответствие с правото на ЕС, Хартата и относимата съдебна практика на Съда на ЕС и ЕСПЧ; припомня, че в няколко държави членки продължават да съществуват правни пречки пред трансграничното признаване на еднополовите партньорства или родителство, което нарушава

---

71 Заключение на генералния адвокат Чапета, представено на 5 юни 2025 г., ECLI:EU:C:2025:408.

принципите на свободно движение и недискриминация; призовава Комисията да следи отблизо спазването от страна на държавите членки на съдебната практика на Съда на ЕС, по-специално решенията по дела C-673/16[72] и C-713/23[73], и при необходимост да започва производства за установяване на неизпълнение на задължения; приветства предложението на Комисията относно признаването на произхода и призовава Съвета да го приеме бързо, във висшия интерес на детето и с оглед на гарантирането на правна сигурност в целия ЕС;

101. призовава всички държави членки да въведат правно признаване на еднополовите партньорства в съответствие със съдебната практика на Европейския съд по правата на човека;

102. подчертава, че липсата на достъпни уредени в закона процедури за признаване на пола съставлява нарушение на основните права; призовава всички държави членки да гарантират правното признаване на половата идентичност въз основа на самоопределение, да гарантират взаимното трансгранично признаване и да защитават личните данни в съответствие със съдебната практика на Европейския съд по правата на човека;

103. изразява тревога във връзка с увеличаването на всички форми на религиозна омраза, расизъм, ксенофобия и други форми на дискриминация в целия ЕС; призовава държавите членки да гарантират еднаква защита пред закона за всички малцинства;

104. изразява дълбока загриженост във връзка с нарастващите равнища на антисемитизъм в ЕС, като отбелязва, че много евреи съобщават, че изпитват антисемитска враждебност както онлайн, така и офлайн, което засяга ежедневието им и чувството им за безопасност; призовава държавите членки да предприемат ефективни мерки за справяне и предотвратяване на антисемитски действия и реторика;

105. изразява дълбока загриженост във връзка с нарастващите равнища на ислямофобия и омраза срещу мюсюлманите в ЕС, като отбелязва, че много мюсюлмани се сблъскват с расизъм, престъпления от омраза, тормоз и дискриминационни практики в ежедневието си; призовава държавите членки да предприемат ефективни мерки за предотвратяване и справяне с такива действия и реторика;

106. осъжда мотивираните от каквито и да било основания за

---

[72] Решение на Съда на ЕС (Голям състав) от 5 юни 2018 г. Relu Adrian Coman и др./Inspectoratul General pentru Imigrări и Ministerul Afacerilor Interne, ECLI:EU:C:2018:385.

[73] Решение на Съда (Голям състав) от 25 ноември 2025 г., Jakub Cupriak-Trojan и Mateusz Trojan/Wojewoda Mazowiecki, ECLI:EU:C:2025:917.

дискриминация случаи на престъпления от омраза и изказвания, проповядващи вражда и омраза, както онлайн, така и офлайн; призовава Комисията и държавите членки да приемат и прилагат ефективни мерки за борба с всички форми на расизъм, с пълното включване на гражданското общество и с приноса на съответните заинтересовани страни, като например Агенцията на ЕС за основните права; призовава за засилена превенция, разследване, наказателно преследване и подкрепа за жертвите, с пълноценното участие на гражданското общество и органите по въпросите на равенството; подчертава липсата на всеобхватно законодателство на ЕС и призовава речта на омразата и престъпленията от омраза да бъдат включени сред престъпленията в ЕС съгласно член 83, параграф 1 от ДФЕС, включително когато се основават на сексуална ориентация, полова идентичност или изразяване;

107. изразява загриженост относно изоставането по отношение на защитата на правата на лицата, принадлежащи към малцинства, което все повече се пренебрегва; призовава държавите членки да гарантират, че техните правни уредби и политики не водят до дискриминация; припомня предложението на Парламента за включване на защитата на правата на малцинствата в доклада относно върховенството на закона и призовава Комисията да предложи мерки на ЕС за защита на правата на малцинствата и езиковите права, включително чрез присъединяване на ЕС към Рамковата конвенция за защита на националните малцинства и Европейската харта за регионалните или малцинствените езици;

108. подчертава широко разпространената дискриминация, пред която са изправени ромските общности, включително антиромски нагласи, сегрегация в жилищното настаняване, образованието и достъпа до услуги, както и практиките на секюритизация; призовава за целенасочени мерки, по-силни механизми за мониторинг и отчетност и пълноценно участие на ромското гражданско общество, включително в процесите на присъединяване към ЕС;

109. призовава Комисията да се справи с расовата и етническата дискриминация, включително расовото профилиране, в контекста на оценката на принципите на правовата държава, включително чрез ефективни разследвания, събиране и публикуване на дезагрегирани данни в съответствие със стандартите за основните права и участието на гражданското общество; подчертава значението на справянето с дискриминацията на комбинирани основания в рамките на всеобхватна рамка за основните права;

110. призовава за ефективни гаранции за осигуряване на безопасно онлайн пространство и за справяне с омразата, дискриминацията и дезинформацията; подчертава необходимостта от пълно,

основано на правата прилагане на Акта за цифровите услуги, Акта за цифровите пазари[74], Акта за изкуствения интелект, Директивата за борба със стратегическите съдебни производства, насочени срещу участието на обществеността, и ЕАСМ;

111. изтъква, че липсата на напредък по отношение на услугите в общността за хората с увреждания поражда сериозни опасения във връзка със спазването на задълженията в областта на основните права;

112. отново изтъква задължението на държавите членки да спазват правото на ЕС и международното право в областта на миграцията и убежището по суша и по море; призовава Комисията и държавите членки да гарантират, че политиките в областта на миграцията и убежището, включително Пактът за миграцията и убежището, се прилагат в пълно съответствие с Хартата, принципа на забрана за връщане и принципа на споделяне на отговорността, за да се гарантира, че правата на хората на убежище и международна закрила се зачитат;

113. призовава държавите членки да прилагат политиките в областта на миграцията и убежището в пълно съответствие с Договорите, Хартата и приложимото международно право; подчертава, че всички лица на територията на ЕС имат право на зачитане на човешкото им достойнство, не трябва да бъдат подлагани на нечовешко или унизително отношение и са равни пред закона без дискриминация на каквото и да е основание, включително националност или миграционен статут;

114. счита, че констатациите на Агенцията на ЕС за основните права и съдебната практика на Съда на ЕС предоставят надеждна основа за тълкуване на член 2 от ДЕС и обхвата на правата по Хартата;

115. приветства решението на Комисията да поддържа предложението си за директива относно равното третиране[75] и настоятелно призовава Съвета да го финализира и приеме без по-нататъшно забавяне, като отбелязва, че тя е от съществено значение за преодоляването на пропуските в защитата срещу

---

74 Регламент (ЕС) 2022/1925 на Европейския парламент и на Съвета от 14 септември 2022 г. за достъпни и справедливи пазари в цифровия сектор и за изменение на директиви (ЕС) 2019/1937 и (ЕС) 2020/1828 (Акт за цифровите пазари) (ОВ L 265, 12.10.2022 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/1925/oj).

75 Предложение за директива на Съвета за прилагане на принципа на равно третиране на лицата без оглед на религиозна принадлежност или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация (COM(2008)0426).

дискриминацията в ЕС;

116. призовава Комисията и държавите членки да предприемат ефективни действия срещу насилието, основано на пола, онлайн и офлайн, включително като го добавят към списъка на „престъпленията в ЕС“; настоятелно призовава за законодателно предложение на ЕС относно борбата с изнасилването, както е определено от липсата на съгласие, пълното прилагане на правилата на ЕС относно насилието срещу жени и ратифицирането на Истанбулската конвенция от всички държави членки; изразява загриженост относно движенията срещу равенството между половете и дезинформацията, която подкопава равенството между половете;

117. отново призовава достъпът до безопасен и законен аборт да залегне в Хартата на основните права на Европейския съюз; подчертава, че сексуалното и репродуктивното здраве и права са неразделна част от равенството и борбата срещу насилието, основано на пола;

Принципите на правовата държава и бюджетът на ЕС

118. изразява загриженост относно докладите на организации на гражданското общество, в които се посочва, че някои нарушения на принципите на правовата държава и основните права може да са били свързани с използването на някои фондове на ЕС в някои държави членки; призовава Комисията да разследва задълбочено дали такива нарушения се извършват във връзка с финансирани от ЕС програми или проекти и когато такива нарушения бъдат установени, да счита съответните отключващи условия и ключови етапи на Механизма за възстановяване и устойчивост за неизпълнени; освен това призовава Комисията да включи препоръки за справяне с тези нарушения в годишния си доклад относно върховенството на закона и, когато продължават да съществуват недостатъци, да спре по-нататъшните плащания до отстраняване на установените недостатъци;

119. приканва Комисията и държавите членки да укрепят механизмите за независим мониторинг за финансираните от ЕС действия, включително чрез оценки на въздействието върху законовите и основните права и независими оценки с участието на гражданското общество, като същевременно се осигурява ефективен достъп до правосъдие, за да се гарантира спазването на правото на ЕС и Хартата; насърчава отпускането на подходящи ресурси в подкрепа на този мониторинг;

120. подчертава, че защитата на принципите на правовата държава е абсолютно необходима за защитата на финансовите интереси на Съюза; подчертава, че независимите съдебни системи, ефективните рамки за борба с корупцията и прозрачните

административни процедури са от съществено значение, за да се гарантира, че средствата на ЕС се управляват, разпределят изразходват в съответствие с принципите на добро финансово управление; призовава за подходящо финансиране за органи като Европейската прокуратура и OLAF, за да се гарантира техният капацитет за ефективно разследване, наказателно преследване и подвеждане под съдебна отговорност за престъпления, засягащи финансовите интереси на Съюза, с оглед на тяхното въздействие върху принципите на правовата държава;

121. подчертава необходимостта от засилване на полезните взаимодействия между различните инструменти в областта на върховенството на закона и тяхната връзка с бюджета на ЕС, както и от укрепване на връзките между препоръките за справяне с най-трайните нарушения в годишния доклад относно върховенството на закона и бюджетните инструменти; изразява съжаление относно липсата на подробности в доклада относно върховенството на закона за 2025 г. относно начина, по който се прави тази връзка, по-специално в неговите препоръки;

122. настоятелно заявява, че мерките, необходими за отпускането на финансиране от ЕС, както е определено в съответните решения, взети съгласно Регламента за общоприложимите разпоредби, Регламента за механизма за възстановяване и устойчивост[76] и Регламента относно обвързаността с условия, трябва да бъдат оценявани последователно като част от един и същ безпрепятствен и съгласуван инструментариум и че не следва да се извършват плащания, докато продължават да са налице пропуски; настоява, че всяко отстъпление също следва да се взема предвид и да се разглежда, за да се предотврати възникването на подобни ситуации или по-нататъшно отстъпление от принципите на правовата държава в бъдеще; призовава Комисията да гарантира, че тези оценки остават строго безпристрастни, свободни от инструментализиране и основани единствено на спазването на стандартите за принципите на правовата държава. припомня, че всяко предложение за отмяна на бюджетните мерки следва да се основава на солидна, изчерпателна и актуална информация в съответствие със становището на генералния адвокат по дело C-225/24[77], в което се подчертава, че всяко условие за отпускане на средства следва да се оповестява публично, за да се гарантира

---

76 Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета от 12 февруари 2021 г. за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост (ОВ L 57, 18.2.2021 г., стр. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

77 Заключение на генералния адвокат Чапета, представено на 12 февруари 2026 г., дело C-225/24 Европейски парламент/Европейска комисия, ECLI:EU:C:2026:88.

прозрачност и отчетност; отбелязва, че годишният доклад на Комисията относно върховенството на закона предоставя важна фактологична основа за установяване на системни предизвикателства, които могат да се отразят върху правилното изпълнение на бюджета на ЕС; призовава Комисията да определи и публикува ясни и подробни критерии за оценка на отражението върху бюджета на недостатъците в областта на принципите на правовата държава, включително за прекъсвания, спирания и препрограмиране на средствата на ЕС, и да гарантира своевременно и неизбирателно вземане на решения във всички държави членки;

123. отново заявява, че механизмът за обвързване с условия по отношение на принципите на правовата държава е неразделна част от инструментариума на Съюза за финансово управление; припомня, че Регламентът относно обвързаността с условия е ключов инструмент за защита на финансовите интереси на ЕС срещу нарушения на принципите на правовата държава и следва да се прилага, когато неговите правни условия са изпълнени, в целия бюджет на ЕС; призовава за последователно, ефективно, навременно и безпристрастно прилагане на Регламента относно обвързаността с условия, включително проактивното използване на член 6, параграф 4 от него, когато това е оправдано, като същевременно се зачита принципът на пропорционалност; изразява съжаление във връзка с тълкуването на Комисията, че Регламентът относно обвързаността с условия следва да се използва само като крайна мярка;

124. призовава Комисията да изясни какво представлява достатъчно пряка връзка между нарушенията на принципите на правовата държава и финансовите интереси на ЕС, както и да установи ясни, обективни и предвидими критерии за оценка на ефективността на бюджетните и коригиращите мерки, както беше поискано от Европейската сметна палата; приканва Комисията да посочи в своя доклад относно върховенството на закона дали сериозните рискове или нарушения, установени в държавите членки, оправдават прилагането на Регламента относно обвързаността с условия, и да превърне специфичните за всяка държава препоръки, насочени към най-трайните нарушения в държавите членки, в конкретни етапни цели, по които държавите членки да предприемат действия, и когато е целесъобразно, да служат като доказателство, за да се обоснове задействането на Регламента относно обвързаността с условия;

125. настоятелно призовава Комисията и Съвета да действат експедитивно и при пълна прозрачност, когато бъде установена връзка между нарушенията на принципите на правовата държава или сериозните рискове от такива нарушения и рисковете за бюджета на ЕС, и когато съответната държава членка не предприема навременни действия за ефективно и устойчиво

справяне със ситуацията;

126. настоятелно призовава Комисията да предприеме допълнителни действия съгласно Регламента относно обвързаността с условия в случая на Унгария по отношение на други нарушения на принципите на правовата държава, като например такива, свързани със съдебната система; изтъква, че отслабването на съдебната система и на независимостта и безпристрастността на публичната администрация, както и неправомерната концентрация на доставчици в процедурите за възлагане на обществени поръчки представляват системни рискове за върховенството на закона, които застрашават доброто финансово управление; подчертава, че нарушения на правилата, манипулиране или привилегироване в покани за представяне на оферти и заявления, включващи финансиране от ЕС, както и административен тормоз, с който се нарушава равното третиране на местни и регионални органи, дружества или други крайни получатели или бенефициенти и техния достъп до средства от ЕС, както и възлагането на обществени поръчки, одитните органи, антикорупционните гаранции или системи за контрол съставляват рискове за бюджета на ЕС и изискват последователно и строго прилагане на обвързаността с условия;

127. припомня, че крайните получатели или бенефициери на финансиране от ЕС, които не са държавни субекти, не следва да понасят отрицателни последици в резултат на проблеми, предизвикани от националните органи, в случаите, когато се предприемат бюджетни мерки; призовава отново Комисията да гарантира, че крайните получатели или бенефициери на средства от ЕС не биват лишавани от тези средства, както е посочено в Регламента относно обвързаността с условия; припомня задължението на държавите членки, които са обект на мерки съгласно Регламента относно обвързаността с условия, да продължат да спазват всички ангажименти към крайните получатели или бенефициерите; призовава Комисията да проучи начини да се гарантира, че средствата на ЕС достигат до местните органи на управление и организациите на гражданското общество, ако съответното правителство не сътрудничи по отношение на недостатъците; посочва, че възможно решение е бюджетни кредити, съответстващи на отменени бюджетни задължения по режими на обвързаност с условия, да се предоставят за използване по други инструменти или програми на ЕС, изпълнявани при пряко или непряко управление, по-специално тези, които допринасят за подкрепа на демокрацията, гражданското общество, ценностите, залегнали в член 2 от ДЕС или борбата с корупцията; подчертава, че при това преразпределяне трябва да се зачитат изцяло принципите на добро финансово управление и равно третиране;

128. подчертава, че доказуемото спазване от страна на държавите

членки както на принципите на правовата държава, така и на Хартата, трябва да се разглежда като съществена предпоставка за получаване на каквито и да било средства на ЕС; подчертава, че пълното спазване на тези условия трябва да предшества одобряването на всички финансирани от ЕС програми и проекти, представени от публичните органи; призовава Комисията да гарантира, че всяко решение за спиране, намаляване или блокиране на всички или част от плащанията се основава на ясно определени, прозрачни и предвидими моменти от оценката по време на усвояването на средствата от ЕС, в съответствие с принципа на пропорционалност и като се вземат предвид естеството, продължителността, тежестта и обхватът на установеното нарушение; подчертава, че непрекъснатият мониторинг трябва да бъде допълнен най-малко от редовни и официално установени периодични прегледи, включително годишна оценка на съответствието, изрично свързана с констатациите от докладите на Комисията относно върховенството на закона, за да се гарантира правна сигурност, отчетност и ефективна отговорност за корективните действия;

129. приветства предвидената в предложението на Комисията за многогодишната финансова рамка за периода 2028 – 2034 г. разпоредба почти половината от средствата да бъдат обвързани с условието за спазване на принципите на правовата държава и Хартата, преди да бъдат одобрени, тъй като така се укрепва капацитета на ЕС да гарантира, че финансирането от ЕС подкрепя политики, основани на основните права и демократичните принципи; отбелязва, че предложението поддържа и въвежда хоризонтални условия за зачитане на принципите на правовата държава и Хартата в относимите програми; счита, че подобен подход към обвързаността с условия може да отговори на опасенията относно защитата на крайните получатели или бенефициерите, по-специално като позволи средствата да бъдат предоставени отново при пряко или непряко управление, по-специално инструментите и програмите, които допринасят за подкрепата на демокрацията, гражданското общество, ценностите, залегнали в член 2 от ДЕС, или борбата с корупцията предимно в държавата членка, в която са извършени нарушенията; отбелязва със загриженост потенциалното припокриване между новопредложените условия в предстоящата многогодишна финансова рамка и съществуващия Регламент относно обвързаността с условия за спазване на принципите на правовата държава; счита обаче, че хоризонталните условия следва да обхващат всички ценности, залегнали в член 2 от ДЕС, и че процедурата за вземане на решения следва да бъде идентична и да приключва с вземане на решение от Комисията; призовава за единна, съгласувана и всеобхватна рамка за всички програми на ЕС и изисква от Комисията да гарантира ясни, обективни и прозрачни критерии за прилагането на обвързаността с условия за спазване на принципите на правовата

държава, както и ефективна координация между различните инструменти;

130. изисква средствата, спрени или замразени поради нарушения на ценностите, залегнали в член 2 от ДЕС, да не се предоставят отново на съответните органи на държавите членки;

131. отбелязва, че предложените планове за национално и регионално партньорство (планове за НРП) ще обединят основните средства от ЕС в единна стратегическа рамка за всяка държава членка и ще направят плащанията все повече основани на резултатите; освен това призовава Комисията да предостави ясни, прозрачни и проверими критерии за оценка на наличието и ефективността на „подходящите механизми“, необходими за одобряването на националните и регионалните планове, като предпоставка за ефективното им прилагане, с цел да се гарантира правна сигурност и спазване на принципите на правовата държава и Хартата при усвояването на средствата на ЕС;

132. подчертава, че ефективната защита на бюджета на ЕС зависи и от стабилните системи за финансово управление и контрол; призовава Комисията да вземе предвид оценките от съответните органи, служби и агенции на ЕС и националните одитни органи в своите годишни доклади относно върховенството на закона, за да оцени свързаните с върховенството на закона рискове за фондовете на ЕС; подчертава, че системните недостатъци, установени от тези надзорни органи, следва да бъдат надлежно отразени при използването от страна на Комисията на инструменти за защита на бюджета;

Принципите на правовата държава и измерението на единния пазар

133. приветства факта, че в доклада относно върховенството на закона е включено измерение на единния пазар, тъй като с него се признава връзката между стандартите за върховенство на закона и общото състояние на икономическата среда в ЕС; подчертава, че този подход спомага за установяване на структурните пречки, засягащи дружествата, работниците и трансграничната икономическа дейност, като допринася за предвидима, прозрачна и справедлива пазарна среда, с цел да се гарантира защитата на правата, наказването на корупцията и изпълнението на договорите; отбелязва, че правната несигурност, произволното вземане на административни решения и непоследователната съдебна защита подкопават икономическата предвидимост и се отразяват върху способността на икономическите участници да осъществяват дейност в рамките на вътрешния пазар, както се подчертава от относимите заинтересовани страни, с които са проведени

консултации за доклада относно върховенството на закона за 2025 г.; подчертава, че функциониращата съдебна система, силната рамка за борба с корупцията, медийният плурализъм и ефективните механизми за взаимозависимост и взаимоограничаване са абсолютно необходими за гладкото функциониране на единния пазар; подчертава, че правната сигурност, справедливите и прозрачни правила за възлагане на обществени поръчки, ефективните мерки за борба с корупцията, свободата на медиите, балансираните демократични правомощия и силната трудова и социална закрила са ключови двигатели на устойчивата конкурентоспособност, социалното сближаване и добре функциониращия единен пазар;

134. предлага Комисията да продължи да насърчава измерението на единния пазар, тъй като е от съществено значение да се гарантира както добре функциониращ единен пазар, така и устойчива демократична система, и да се задълбочи ангажираността със заинтересованите страни и организациите на гражданското общество, включително профсъюзите, съдебните сдружения, журналистическите организации, адвокатските колегии и други професионални групи, чийто експертен опит е от съществено значение за ранното идентифициране на системни рискове, свързани с принципите на правовата държава, в бъдещите оценки; подчертава, че Комисията следва да предприеме целенасочени усилия за повишаване на осведомеността за докладите относно върховенството на закона и да насърчава приноса на тези участници във всички държави членки;

135. приветства факта, че Комисията признава, че зачитането на принципите на правовата държава е предпоставка за стабилна и надеждна инвестиционна среда; подчертава, че предвидимите правни рамки, безпристрастните съдилища и ефективните механизми за правоприлагане повишават доверието на инвеститорите и допринасят за устойчив икономически растеж в рамките на единния пазар;

136. изразява загриженост относно недостатъците, установени в няколко държави членки, включително по отношение на равенството и справедливостта при обществените поръчки и прякото възлагане; призовава Комисията да гарантира, че недостатъците, установени по това измерение, са отразени по подходящ начин в конкретни и целенасочени препоръки в нейния доклад относно върховенството на закона;

137. призовава Комисията, когато оценява измерението на единния пазар в доклада относно върховенството на закона и относно държавите членки, да разгледа структурните нарушения при възлагането на обществени поръчки и при използването на средствата на ЕС и националните средства; подчертава, че

последователното прилагане на правилата на ЕС за конкуренцията, държавната помощ и обществените поръчки, както и подкрепата за по-диверсифицирани местни икономики и справедлив достъп до финансиране са необходими за създаването на непорочен кръг, при който отворените и конкурентни пазари са в основата на върховенството на закона;

138. изтъква, че е необходимо да се засили използването от Комисията на основан на данни анализ при оценката на въздействието на условията, свързани с принципите на правовата държава, върху единния пазар; отбелязва, че надеждните и съпоставими показатели за ефективността на съдебната система, рисковете от корупция, работата на администрациите и регулаторната стабилност са от съществено значение за идентифицирането на структурните слабости, които възпрепятстват икономическата дейност; насърчава Комисията да доразвие основаните на доказателства методологии и да увеличи наличието на висококачествени набори от данни с цел подобряване на аналитичната задълбоченост и политическата значимост на бъдещите доклади относно върховенството на закона;

139. призовава Комисията в своите глави по държави да посочва държавите членки, в които забавянията в съдебната система, слабото изпълнение на договори или системната корупция създават ефективни нетарифни бариери за дружествата от други държави членки и да сравнява напредъка с установените показатели за изпълнение; подчертава, че това посочване трябва да се основава на прозрачни данни и методологии и следва изрично да свързва недостатъците в областта на върховенството на закона с изгубените инвестиции, по-високите трансакционни разходи и намаленото участие на малките и средните предприятия на единния пазар;

140. счита, че измерението на единния пазар е в основата на доклада на Комисията относно върховенството на закона, докато съдебната система, рамката за борба с корупцията, медийният плурализъм и свободата на медиите, както и други институционални въпроси, свързани с принципите на взаимозависимост и взаимоограничаване, са признати за ключови стълбове в доклада; подчертава в този контекст значението на справянето с въздействието на икономическото неравенство и социалното изключване върху демократичното участие и функционирането на принципите на правовата държава;

Принципите на правовата държава в основата на процеса на разширяване и на външната дейност на ЕС

141. отново заявява, че ценностите, залегнали в член 2 от ДЕС,

трябва да се зачитат изцяло и категорично не само от настоящите държави членки, но и от държавите кандидатки и потенциалните държави кандидатки по време на целия процес на присъединяване и непрекъснато след това; подчертава, че доверието и легитимността в ЕС към процеса на разширяване зависи от това да се гарантира, че както държавите – членки на ЕС, така и държавите кандидатки и потенциалните държави кандидатки се придържат към едни и същи високи стандарти на демокрация, права на човека и принципи на правовата държава, и подчертава, че тази надеждност, легитимност и доверие в ангажиментите на ЕС могат да бъдат накърнени от двойни стандарти в тези области; подчертава, че фазата на присъединяване е решаващ и неподлежащ на договаряне момент да се установят солидни, необратими и устойчиви основи за защитата на принципите на правовата държава, основните права и демократичните стандарти, които представляват основните принципи за присъединяване към ЕС; отбелязва, че продължават да съществуват значителни проблеми по отношение на наблюдението на основните права на националните малцинства в държавите кандидатки;

142. призовава за строга, непрекъсната и задълбочена оценка на принципите на правовата държава във всички държави, които преминават през процес на присъединяване; насърчава Комисията да предостави ясни, конкретни и измерими препоръки за справяне с недостатъците и напредъка в областта на върховенството на закона и настоява за пълна съгласуваност, взаимно допълване и взаимно укрепване на доклада относно върховенството на закона и доклада относно разширяването, за да се избегнат различаващи се оценки и да се гарантира последователна и надеждна политика на разширяване;

143. приветства факта, че в доклада относно върховенството на закона са включени специални глави относно Албания, Черна гора, Северна Македония и Сърбия; призовава Комисията да разшири географския обхват на бъдещите доклади, така че да обхванат всички държави кандидатки и потенциални държави кандидатки, и да предостави конкретни, измерими препоръки в подкрепа на реформите и да гарантира, че след присъединяването се спазват високи стандарти;

144. призовава ЕС и неговите държави членки да предоставят солидна подкрепа на държавите кандидатки и потенциалните държави кандидатки за постигане на напредък в реформите в областта на демокрацията, правата на човека и принципите на правовата държава;

145. подчертава, че ценностите, залегнали в член 2 от ДЕС, трябва да се зачитат и когато средства на ЕС се предоставят на държави извън ЕС, участващи в програми на ЕС; припомня, че защитата

на тези ценности е от съществено значение, за да се гарантира съгласувано и стабилно финансово управление на всички разходи на ЕС както в рамките на ЕС, така и в сътрудничество с държави извън ЕС;

146. призовава принципите на правовата държава да се прилагат последователно при всички разходи на ЕС, включително външната дейност като цяло, и по-специално предприсъединителната помощ за държавите кандидатки и потенциалните държави кандидатки в рамките на Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП) III и Инструмента за реформи и растеж за Западните Балкани; подчертава, че тези разходи трябва да бъдат прозрачни, основани на доказателства и резултати и придружени от ефективен мониторинг и съдебни гаранции в съответствие с ценностите на ЕС, залегнали в член 2 от ДЕС; призовава отпускането на средства по линия на ИПП III да бъде обвързано с конкретни резултати и финансирането да бъде преразпределяно, спирано или намалявано в случаи на трайно отстъпление от независимостта на съдебната власт, усилията за борба с корупцията и основните права;

147. подчертава значението на поддържането на основан на правила международен ред за отстояването на универсалните ценности, на които се основава ЕС; предупреждава, че нарастващите заплахи за многостранните институции, включително опитите за делегитимиране на Международния съд (МС) и на Международния наказателен съд (МНС), и по-широкото незачитане на международното право представляват сериозна заплаха за основания на правила световен ред; изразява съжаление относно безпрецедентните заплахи, пред които е изправен МНС, включително санкциите, наложени на негови съдии и други длъжностни лица; поради това призовава за задействане на Блокиращия регламент на ЕС[78] за защита на МНС и на субектите, които си сътрудничат с МНС и го подкрепят, включително организациите на гражданското общество и защитниците на правата на човека; призовава ЕС и неговите държави членки, както и държавите кандидатки и потенциалните държави кандидатки, да продължат да подкрепят МНС и да използват всички налични инструменти за засилване на борбата срещу безнаказаността в световен мащаб;

148. отново заявява силната подкрепа на ЕС за МС и МНС като основни независими и безпристрастни институции; припомня, че

---

78 Регламент (ЕО) № 2271/96 на Съвета от 22 ноември 1996 г. относно защитата срещу последиците от извънтериториалното прилагане на законодателство, прието от трета страна, и действията, предприети на основание това законодателство или произтичащи от него (ОВ L 309, 29.11.1996 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1996/2271/oj).

пълното спазване на решенията на МНС, включително изпълнението на заповедите за арест, е задължение на държавите – членки на ЕС; призовава Комисията да посочва случаите на неизпълнение на заповеди на МНС за арест в своите доклади относно върховенството на закона; настоятелно призовава държавите членки да спазват изцяло решенията на международните съдилища и да прилагат универсална юрисдикция за борба с безнаказаността; приканва ЕС да насърчи държавите извън ЕС, включително основните партньори и държавите кандидатки и потенциалните държави кандидатки, да станат страни по Римския статут;

Подобряване на процеса на докладване на Комисията

149. приветства усилията на Комисията за подобряване на методологията си в доклада относно върховенството на закона; призовава Комисията в бъдещите издания да определя и публикува ясни и оперативни критерии и показатели по всеки стълб и да ги прилага последователно и прозрачно за всички държави членки по начин, който дава възможност за съдържателно сравнение и предоставя яснота за прилаганите стандарти;

150. отчита, че докладът на Комисията относно върховенството на закона е станал по-всеобхватен от създаването си през 2020 г.; изразява съжаление обаче относно факта, че съществени елементи от резолюциите на Парламента, включително препоръките, отправени към Комисията и Съвета в контекста на докладването относно върховенството на закона, не са взети изцяло предвид; призовава Комисията и Съвета да вземат предвид тези препоръки;

151. призовава Комисията към повече прозрачност по отношение на критериите, които използва за подбор на информация от гражданското общество, международните органи, националните органи и други заинтересовани страни в процеса на докладване; подчертава, че е важно да се гарантира последователност и яснота относно начина, по който тази информация се оценява и се отразява в окончателните глави по държави; отбелязва, че в рамките на наличните ресурси на всички участници следва да се предоставят подходяща обратна информация и последващи действия във връзка с използването на техния принос, и настоява процесът на докладване да бъде прозрачен, безпристрастен и основан на доказателства;

152. призовава Комисията да гарантира, че методологията за подбор на въпросите в доклада относно върховенството на закона е прозрачна, като ясно определи основните критерии, включително какво представляват „значителните промени“, и като гарантира, че нововъзникващите предизвикателства се

разглеждат систематично; насърчава Комисията да използва по-ясен език при оценката на спазването на ценностите, посочени в член 2 от ДЕС;

153. призовава Комисията, в процеса на изготвяне на доклада относно върховенството на закона, да се стреми към по-тясно сътрудничество и да провежда предварителни консултации с Парламента;

154. подчертава, че Групата за наблюдение на демокрацията, принципите на правовата държава и основните права (DRFMG) на комисията по граждански свободи, правосъдие и вътрешни работи на Парламента изпрати няколко ad hoc делегации през последните години и че в няколко случая състоянието на принципите на правовата държава, демокрацията и основните права беше оценено като съдържащо по-големи недостатъци от посочените в докладите на Комисията; счита, че мониторингът на DRFMG следва да бъде взет надлежно предвид в рамките на процедурата на консултация и при последващото изготвяне на доклада; призовава за по-силни и по-структурирани междуинституционални отношения между Парламента и Комисията, включително чрез редовен обмен, прозрачни механизми за обратна връзка и своевременно интегриране на парламентарните оценки;

155. отново изразява необходимостта от всеобхватен междуинституционален механизъм за демокрацията, принципите на правовата държава и основните права, който да обхваща всички ценности, посочени в член 2 от ДЕС;

156. счита, че Комисията следва да определя и формулира по-ясно траекторията на всяка държава членка и държава кандидатка, включително ранни предупредителни знаци и установяване на сериозни и системни проблеми, и подчертава, че Комисията следва да гарантира съгласуваност между установените проблеми и отправените препоръки, както и по-голяма яснота и прозрачност относно начина, по който се стига до тези оценки; призовава Комисията да поясни, че системните, умишлени и тежки нарушения на ценностите, залегнали в член 2 от ДЕС, през продължителен период от време подкопават структурните условия за членство в Съюз, основан на принципите на правовата държава; подчертава, че при такива обстоятелства държавите членки рискуват да не изпълнят ангажиментите, присъщи на техния статут съгласно Договорите; припомня, че от институциите се изисква да задействат механизмите, предвидени в Договорите;

157. подчертава, че е особено важно оценката да не се ограничава до установените по-рано недостатъци, а анализът систематично да се актуализира, за да отразява новите процеси, възникващите

рискове и променящите се форми на отстъпление; изтъква, че именно в тази област по-голямата методологична прецизност и яснота са от съществено значение, за да се гарантира, че препоръките продължават да бъдат актуални, адаптивни и съгласувани с действителната траектория на върховенството на закона във всяка държава членка;

158. призовава Комисията да издаде по-оперативни препоръки, в които ясно да се разграничават препоръките, свързани със сериозни и системни проблеми, и препоръките, свързани с по-малко значими въпроси, за да се избегне рискът от омаловажаване на най-сериозните нарушения на принципите на правовата държава, и да определи конкретни мерки, срокове и референтни показатели за тяхното прилагане от държавите членки и държавите кандидатки; подчертава, че препоръките не следва да се отнасят еднакво до всички държави членки, а да бъдат пропорционални на специфичното положение с принципите на правовата държава във всяка държава; посочва, че препоръките следва да отразяват по-добре отрицателните констатации в доклада и да бъдат по-подробни; счита, че оценката на изпълнението на предишните препоръки следва да бъде по-точна и качествена, като не разчита само на законодателни промени, но и на проверими доказателства за тяхното прилагане на практика;

159. призовава Комисията да гарантира, че всички стълбове в доклада относно върховенството на закона получават еднакво внимание при издаването на препоръки, за да се преодолеят продължаващите и добре документирани предизвикателства и да се защитят структурните аспекти, които са от съществено значение за правилното функциониране на демократичните системи, включително гражданското пространство и основните права;

160. призовава Комисията да гарантира, че опасенията, установени в доклада относно върховенството на закона, последователно се превръщат в препоръки; освен това призовава Комисията да гарантира, че сходни въпроси се третират по един и същ начин във всички държави членки, така че нито една държава членка, изправена пред сравними или по-сериозни недостатъци, да не бъде оставена без подходящи препоръки;

161. изисква от Комисията да укрепи механизма за последващи действия във връзка с неизпълнените препоръки чрез въвеждане на измерими референтни показатели, като отбелязва, че 93% от препоръките се повтарят от предходните години и че през

2025 г. са били изцяло изпълнени едва 6% от препоръките[79]; призовава за засилване на използването на всички налични инструменти за правоприлагане, когато е целесъобразно, включително производства за установяване на неизпълнение на задължения и обвързаност на бюджета с условия, както е предвидено във Финансовия регламент, Регламента относно обвързаността с условия за спазване на принципите на правовата държава и Регламента за общоприложимите разпоредби; призовава Комисията системно да прибягва до ускорени процедури и искания за временни мерки пред Съда на ЕС при производства за установяване на неизпълнение на задължения и да предприема действия във връзка с неизпълнението на решенията на Съда на ЕС; отбелязва със загриженост, че в последния доклад само две държави членки са получили допълнителна препоръка в сравнение с предходния цикъл на докладване въпреки факта, че положението с принципите на правовата държава в няколко държави членки изисква спешни действия, а в други държави членки се изисква спешно изпълнение на препоръките;

162. изразява съжаление относно факта, че Унгария системно не изпълнява препоръките на Комисията, като шест препоръки остават изцяло неизпълнени от 2022 г. насам;

163. подчертава, че политиката, очертана в съобщението на Комисията от 2022 г. относно прилагането на правото на ЕС, в което се пояснява, че производствата за установяване на неизпълнение на задължения не са предназначени да служат като механизми за индивидуална правна защита, ограничава достъпа до ефективни правни средства за защита в ситуации на продължаващо или системно неспазване на правото на ЕС от страна на държавите членки, включително решенията на Съда на ЕС; призовава Комисията ежегодно да докладва относно прилагането и ефективността на наличните инструменти за справяне с нарушения на принципите на правовата държава в държавите членки; припомня неотдавнашното заключение на генералния адвокат Чапета по дело C-769/22, в което се потвърждава, че член 2 от ДЕС може да служи като самостоятелно правно основание за производство за установяване на неизпълнение на задължения, когато отричането на дадена ценност е първопричината за други нарушения на правото на ЕС; подчертава, че предстоящото решение по това дело би могло да предостави важна възможност, от която Комисията следва да се възползва, за да образува по-систематично и по-надеждно производства за установяване на неизпълнение на задължения, при условие че Съдът на ЕС вземе

79 Съюз за граждански свободи за Европа, „Доклад на Европейската комисия относно върховенството на закона за 2025 г. – анализ на пропуските“.

окончателно решение;

164. подчертава, че публикуването на доклада относно върховенството на закона не е достатъчно за укрепване на ценностите, залегнали в член 2 от ДЕС, но че докладът следва да доведе до конкретни действия; подчертава, че констатациите в годишния доклад относно върховенството на закона следва да бъдат систематично проследявани, когато е целесъобразно, чрез използване на наличните инструменти за правоприлагане в съответствие с прерогативите на Комисията; призовава за прозрачен мониторинг на спазването от страна на държавите членки на решенията на Съда на ЕС и когато е приложимо, на решенията на ЕСПЧ, включително като се вземат предвид случаите на трайно неспазване при прилагането на тези инструменти;

165. счита, че критериите в доклада относно върховенството на закона следва също така да обхващат независимостта и ефективното функциониране на ключовите независими и регулаторни органи; подчертава, че тези органи следва да гарантират прозрачни, открити и основани на качествата процедури за назначаване и освобождаване от длъжност на тяхното ръководство;

166. припомня съобщенията на Комисията от 3 април 2019 г., озаглавен „По-нататъшно укрепване на върховенството на закона в Съюза: Актуално състояние и възможни следващи действия“ и от 7 август 2019 г., озаглавен „Укрепване на върховенството на закона в Съюза: План за действие“; призовава за тяхното актуализиране, за да се отразят настоящите предизвикателства и да се гарантира пълно привеждане в действие;

167. подчертава необходимостта от оценка на изискванията за човешки ресурси и капацитет, като се има предвид призивът за по-проактивен мониторинг на принципите на правовата държава; подчертава значението на междуведомствената координация между съответните компетентни генерални дирекции в Комисията;

Хоризонтални препоръки

168. счита, че междуинституционалният диалог и сътрудничеството на равнището на ЕС по отношение на принципите на правовата държава следва да бъдат засилени; изразява съжаление във връзка с факта, че досега Комисията и Съветът отхвърляха неговото предложение за сключване на междуинституционално споразумение относно демокрацията, принципите на правовата държава и основните права; отново потвърждава готовността си да възобнови преговорите по това споразумение и изтъква добавената стойност на една структурирана и предвидима рамка;

подчертава, че аргументът, че подобно споразумение би било прекалено строго, не може да оправдае бездействието; призовава за прагматични решения, за да може вече да се подобри сътрудничеството; призовава Съвета да направи диалога си относно принципите на правовата държава по-приобщаващ, като покани представители на други институции, като Венецианската комисия и Парламента; подчертава, че ефективността на разширения инструментариум на ЕС зависи от съгласуваното и последователно прилагане във всички институции;

169. предлага до създаването на механизъм на ЕС за демокрацията, принципите на правовата държава и основните права чрез междуинституционално споразумение институциите на ЕС да продължат да разработват механизми за сътрудничество в този контекст, като въведат годишен цикъл относно принципите на правовата държава, който да бъде структуриран на различни етапи, да подобрява приемствеността, координацията и въздействието между институциите и да бъде разработен по начин, който позволява постепенното му разширяване, така че да обхване всички ценности, залегнали в член 2 от ДЕС, като се гарантира всеобхватен и съгласуван подход към тяхната защита;

170. припомня, че препоръките следва да бъдат пропорционални на установените предизвикателства, достатъчно специфични, за да дават възможност за конкретни и изпълними последващи действия от страна на държавите членки, и систематично оценявани в следващите издания; призовава за по-балансиран, прозрачен и надежден подход, за да се гарантира равно третиране и ефективни последващи действия; подчертава, че едно по-последователно прилагане на подхода на Комисията – по-специално чрез обозначаване на препоръките, които остават без решение в рамките на няколко цикъла – ще повиши прозрачността, точността и надеждността на рамката за наблюдение;

171. подчертава, че в бъдеще следва да се обърне специално внимание на държавите членки, в които Комисията е установила сериозни и системни нарушения, и призовава Комисията ясно да разграничава тези случаи в своите препоръки;

172. отново призовава Комисията да разшири обхвата на доклада, така че да обхване всички аспекти на член 2 от ДЕС;

173. настоятелно призовава Комисията да включи в бъдещите си доклади относно върховенството на закона стълб за гражданското общество и стълб за борба с всички форми на омраза и дискриминация, както е заложено в член 21 от Хартата;

174. призовава Комисията да включи в бъдещите си доклади относно върховенството на закона защитата на академичната и

творческата свобода, както и мерки за борба с дезинформацията в онлайн платформите от страна на местни или външни участници в рамките на стълба за свобода на медиите; освен това призовава Комисията да включи регистрирането и наблюдението на престъпленията от омраза в стълба за правосъдните системи;

175. отново призовава за по-широки показатели, например основните права, равенството между половете, защитата на малцинствата и уязвимите групи и зачитането на международното право;

176. припомня, че защитата на малцинствата е част от критериите за присъединяване от Копенхаген; подчертава липсата на правни гаранции на равнището на ЕС за това, че държавите членки спазват поетите ангажименти по време на процеса на присъединяване по отношение на защитата на малцинствата;

177. призовава Комисията да гарантира по-последователна и всеобхватна оценка на почтеността на изборите в рамките на стълба за взаимозависимост и взаимоограничаване и в главите по държави, която да обхваща правната и институционалната рамка, нейното практическо прилагане и основни рискове; подчертава необходимостта от контрол на корупцията, злоупотребата с държавни ресурси и манипулирането на избори; призовава за систематично сътрудничество с Венецианската комисия, Бюрото за демократични институции и права на човека към ОССЕ и други съответни международни органи, както и за надлежно отразяване на техните препоръки в оценките и специфичните за всяка държава препоръки в докладите относно върховенството на закона;

178. отбелязва, че в актуализирания контролен списък относно принципите на правовата държава на Венецианската комисия се признава, че ИИ и цифровите технологии може да повишат ефективността и достъпността в публичната администрация и съдебните системи; същевременно подчертава, че използването им от публичните органи може да създаде значителни рискове за правната сигурност, равенството пред закона, прозрачността и ефективната съдебна защита при липсата на ясно правно основание, човешки надзор и стабилни гаранции; призовава Комисията да се справи с тези рискове и да гарантира, че системите с ИИ се внедряват в пълно съответствие с изискванията на принципите на правовата държава, включително прозрачност, отчетност, недискриминация, пропорционалност и ефективни средства за правна защита;

179. призовава Комисията да участва в структуриран диалог и широки консултации с гражданското общество и независимите надзорни органи и институции, които работят в областта на демокрацията, принципите на правовата държава и основните права, при изготвянето на доклада относно върховенството на

закона;

180. призовава Комисията да извършва при възможност посещения в държавите членки на място, а не виртуално, тъй като тези посещения биха могли да дадат по-пълна и по-контекстуална представа за положението по места;

181. подчертава важната роля на местните и регионалните органи за функционирането на демокрацията като част от системата на взаимозависимост и взаимоограничаване, която е в основата на върховенството на закона; признава, че местните и регионалните органи са на предна линия и директно се сблъскват с предизвикателствата, които може да засегнат принципите на правовата държава и възможността за прилагане на основните права; подчертава, че е важно да се предотврати неправомерната намеса в МРВ и да се запази тяхната автономност, защитена съгласно член 4, параграф 2 и член 5, параграф 3 от ДЕС, които признават регионалното и местното самоуправление като част от конституционната идентичност на държавите членки, и член 41 от Хартата относно правото на добра администрация;

182. изразява твърдо убеждение, че институциите на ЕС трябва да изпълняват задълженията си по отношение на принципите на правовата държава, и подчертава, че оценката на придържането на институциите на ЕС към ценностите, залегнали в член 2 от ДЕС, включително вътрешната съгласуваност на Съюза при отстояването на тези ценности във всички негови политики и външни действия, е от съществено значение за запазване на доверието в ЕС и неговата легитимност; счита, че институциите на ЕС трябва да дават пример при спазването на най-високите стандарти за принципите на правовата държава; отправя критики във връзка с изключването на състоянието на върховенството на закона в институциите на ЕС от обхвата на доклада на Комисията за 2025 г. относно върховенството на закона; изисква в бъдещите доклади относно върховенството на закона да бъде включена специална глава относно спазването от страна на ЕС на стандартите в областта на върховенството на закона, въз основа на механизъм за независим преглед;

183. призовава Съвета да направи своя диалог относно принципите на правовата държава, процеса по член 7 и прилагането на Регламента относно обвързаността с условия за спазване на принципите на правовата държава напълно прозрачни, интерактивни и ориентирани към резултатите, включително чрез публикуване на подробни заключения и предоставяне на обратна информация относно констатациите на Комисията и Парламента; изразява също така съжаление във връзка с неспособността на Съвета да постигне значителен напредък в текущата процедура по член 7, параграф 1 от ДЕС и счита, че всяко по-нататъшно забавяне на действията на Съвета би представлявало нарушение

на принципите на правовата държава от самия Съвет;

184. настоятелно призовава Съвета да гарантира, че изслушванията по член 7, параграф 1 от ДЕС се провеждат най-малко веднъж на всяко председателство; подчертава обаче, че тази минимална честота не трябва да се тълкува като горна граница, нито тези изслушвания следва да бъдат свеждани до обикновено отчитане на дейност, благодарение на което председателството може да се освободи от задълженията си, като проведе едно-единствено официално заседание, без да се предприемат смислени последващи действия; призовава Съвета да публикува изчерпателни протоколи след всяко изслушване и да предостави конкретни препоръки и срокове за тяхното изпълнение; настоява, че Парламентът следва да участва пълноценно във всички производства, свързани с член 7 от ДЕС; подчертава, че дори при липса на единодушие Съветът не е възпрепятстван да придвижи процедурата, по-специално чрез приемане на конкретни препоръки, насочени към съответната държава членка, а именно Унгария, и подчертава, че процесът не следва да се свежда до периодични изслушвания без съществени последващи действия или осезаеми резултати;

185. отново изтъква констатациите и препоръките от своята резолюция от 25 ноември 2025 г. относно предложението за решение на Съвета за констатиране, в съответствие с член 7, параграф 1 от Договора за Европейския съюз, на наличието на очевиден риск от тежко нарушение от страна на Унгария на ценностите, на които се основава Съюзът; отбелязва, че Комисията е започнала производство за установяване на неизпълнение на задължения срещу Унгария във връзка с неспазването на няколко разпоредби на ЕАСМ, както и на някои изисквания съгласно директивите за аудио-визуалните медийни услуги; подчертава, че в заключението си по дело C-829/24, Комисия/Унгария, генералният адвокат Джулиан Кокот счита, че Унгария е нарушила правото на ЕС, като е приела законодателство за защита на националния суверенитет, което може да подкопае основните принципи на Съюза, по-специално по отношение на защитата срещу външна политическа намеса; подчертава, че в заключението си по дело C-225/24, Парламент/Комисия, генералният адвокат Тамара Чапета предложи Съдът на ЕС да отмени решението на Комисията за отмяна на спирането на средства на ЕС за Унгария, като по този начин породи опасения относно прилагането на обвързаността с условия за спазване на принципите на правовата държава;

186. призовава Комисията да засили връзката между превантивните и реактивните инструменти и да използва всички налични инструменти за справяне с недостатъците в областта на принципите на правовата държава, включително производствата за установяване на неизпълнение на задължения, член 7 от ДЕС,

общия механизъм за обвързване с условия и хоризонталните отключващи условия в Хартата;

187. приветства актуализирания списък с критерии за принципите на правовата държава, приет от Венецианската комисия, и призовава Комисията и Съвета да го интегрират изцяло в своите процеси на вземане на решения; призовава Комисията да проучи възможностите за по-тясно сътрудничество със Съвета на Европа за популяризиране на достиженията на правото на Съвета на Европа и ЕС в областта на върховенството на закона в рамките на държавите членки и заедно с тях в четирите глави на годишния доклад относно върховенството на закона;

188. призовава Комисията да гарантира пълна съгласуваност и последователност във всички инструменти за докладване относно върховенството на закона, включително годишния доклад относно върховенството на закона, докладите за разширяването и специфичните за всяка държава препоръки в рамките на европейския семестър; подчертава необходимостта от единна методология и тясна координация между генералните дирекции;

189. насърчава държавите членки да поощряват култура на зачитане на принципите на правовата държава чрез кампании за повишаване на осведомеността, информационни инициативи и програми за гражданско образование в областта на демокрацията, принципите на правовата държава и основните права; подчертава потенциалното въздействие на невярната информация и дезинформацията върху функционирането на демокрацията и защитата на основните права; насърчава държавите членки да разработят и прилагат всеобхватни програми за гражданско образование, които насърчават сред гражданите от всички възрасти разбирането на демократичните институции, принципите на правовата държава и основните права;

190. изисква от Комисията да проучи възможността всички доклади, свързани с принципите на правовата държава или основните права, например годишните доклади относно спазването на Хартата или докладът на Агенцията за основните права, евентуално да бъдат публикувани по едно и също време, за да се даде възможност за едновременно обсъждане на тези въпроси; отново изтъква необходимостта от подобна инициатива в областта на демокрацията; настоятелно призовава Комисията да осигури широко разпространение на своите констатации във всички държави членки;

Годишният цикъл относно принципите на правовата държава

191. подчертава, че ЕС е разработил всеобхватен набор от инструменти за защита на принципите на правовата държава; настоява, че по-голямото взаимно допълване между работата на всяка институция на ЕС и засилената отчетност за прилагането на тези инструменти са от съществено значение; изтъква, че многократното позоваване на необходимостта от нови инструменти или от допълнителни процедурни елементи не трябва да служи като претекст за бездействие или за отклоняване от пълното прилагане на вече наличните инструменти; подчертава, че надеждността на рамката на ЕС за принципите на правовата държава зависи не от умножаването на механизмите, а от политическата воля и оперативния капацитет за използване на съществуващите механизми в пълния им потенциал, както и от това самите институции на ЕС изцяло да спазват и отстояват принципите на правовата държава в собствените си действия;

192. отбелязва, че предложението за интегриран годишен цикъл относно принципите на правовата държава, посочено от председателя на Комисията в речта за състоянието на Съюза през 2025 г., и засилването на връзката между бюджетните инструменти и принципите на правовата държава в многогодишната финансова рамка на Комисията за периода 2028 – 2034 г. са елементи, приведени в съответствие със собствените предложения на Парламента и съответстващи на необходимостта от напредък по отношение на ефективното и съгласувано прилагане на всички съществуващи инструменти и засилването на сътрудничеството между институциите на ЕС;

193. насърчава редица подобрения въз основа на доклада на Комисията относно върховенството на закона, за да се подобрят непрекъснатостта, координацията и въздействието на годишния цикъл относно върховенството на закона:

    а) определяне на конкретна дата за годишното публикуване на доклада на Комисията относно върховенството на закона, за предпочитане през юни, с цел да се гарантира по-голяма предвидимост и да се даде възможност за ефективно планиране на работата както на Комисията, така и на съответните заинтересовани страни, като същевременно се предвиди подходящ преходен период, за да не се нарушава съществуващият вътрешен график на цикъла и да се гарантира запазването на достатъчно време и ресурси.

    б) включване в своя анализ на върховенството на закона, както в общото си съобщение, така и в специфичните за всяка държава оценки, на препратки към международно признати показатели и сравними авторитетни източници, които дават възможност за по-количествена и основана на данни оценка и допринасят за по-голяма прозрачност, съпоставимост и

методологична съгласуваност между инструментите на ЕС за мониторинг на върховенството на закона;

в) отбелязване на значението на Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието като източник на сравнителни данни;

г) гарантиране на безпристрастност при оценката на Комисията и последващите действия при разглеждането на въпроси, свързани с принципите на правовата държава в държавите членки; осигуряване на безпристрастен процес на оценка в рамките на Комисията с участието на съответната генерална дирекция при изготвянето на доклада; засилване на сътрудничеството на Комисията с органи на ЕС и международни органи, за да може тя да оценява спазването и отстояването на принципите на правовата държава в рамките на самите институции на ЕС;

д) гарантиране, че препоръките са формулирани ясно и точно;

е) изясняване на методологията, уреждаща формулирането на препоръките в него;

ж) разграничаване на препоръките, свързани със сериозни и системни опасения, от другите наблюдения, като по този начин се открояят ситуациите, при които съществува потенциален риск от сериозно и системно нарушение на принципите на правовата държава;

з) свързване на препоръките, определени като сериозни и системни, с отпускането на средства, като изплащането бъде обвързано с доказуем напредък, проверяван чрез подходящи механизми за мониторинг; ясно определяне на препоръки с въздействие върху финансовите интереси на ЕС и надлежното им наблюдение съгласно Регламента относно обвързаността с условия за спазване на принципите на правовата държава и други бюджетни инструменти;

и) оценяване не само на степента на изпълнение на предходните препоръки, но и при необходимост отправяне на нови препоръки; оценката не следва да се ограничава до измерване на напредъка само по отношение на преходната година на докладване, а вместо това следва да се предостави оценка, която отразява общото развитие след публикуването на първоначалната препоръка, за да се осигури ясна базова линия за изпълнението;

й) включване във всяка глава по държави от доклада относно върховенството на закона на специален раздел относно изпълнението на решенията както на Съда на ЕС, така и на ЕСПЧ;

к) включване в анализа на специален раздел относно транспонирането и прилагането на законодателството на ЕС, когато то е свързано със защитата на принципите на правовата държава;

194. подчертава, че на по-късен етап от цикъла Парламентът трябва да упражнява изцяло своите правомощия и прерогативи, произтичащи от Договорите, чрез своята резолюция в отговор на доклада на Комисията относно върховенството на закона, който би могъл да осигури осезаема добавена стойност, и за тази цел предлага резолюцията на Парламента:

а) да бъде приета най-късно до март, за да се гарантира, че приносът ѝ може да бъде надлежно взет предвид;

б) да се използват по-пълноценно съществуващите структури, по-специално Групата за наблюдение на демокрацията, принципите на правовата държава и основните права, за да се организират изслушвания и мисии въз основа на установените от Комисията проблеми, които след това биха могли да допринесат за изготвянето на доклада на Комисията;

в) да обединява най-уместните констатации, произтичащи от доклада на Комисията, дейностите за наблюдение на DRFMG, годишните диалози на Съвета и приноса на гражданското общество;

г) да откроява най-добрите практики, установени по време на годишното междупарламентарно заседание на комисии по въпросите на върховенството на закона, с цел подпомагане на държавите членки при изпълнението на специфичните препоръки;

д) да оценява изпълнението на предишните годишни препоръки на Комисията през последователни години, като установява тенденциите и положителните или отрицателните промени;

е) да включи задълбочен анализ на всички държави, за които е задействана процедурата по член 7 или за които в доклада на Комисията са установени сериозни и системни опасения, свързани с принципите на правовата държава;

195. изисква в заключителната фаза на цикъла Комисията, в допълнение към годишния доклад относно върховенството на закона, представен на пленарното заседание през юни, да предостави по друго време структурирани последващи действия относно начина, по който са взети предвид резолюцията и препоръките на Парламента; освен това призовава за специална размяна на мнения с комисията по граждански свободи,

правосъдие и вътрешни работи относно тези последващи действия;

196. изисква от Съвета да вземе надлежно предвид констатациите и препоръките, изложени в доклада на Комисията относно върховенството на закона, и резолюцията на Парламента, приета в отговор на този доклад; подчертава, че тези заключения и препоръки следва да бъдат надлежно отразени в разискванията и в последващите действия на Съвета и систематично интегрирани в неговата оценка на текущите процедури съгласно член 7 от ДЕС;

°

° °

197. възлага на своя председател да предаде настоящата резолюция съответно на Съвета и Комисията.